

PLAN FOR IDRETT OG ANNEN FYSISK AKTIVITET I TYNSET KOMMUNE - 2006-2018

FORORD

Formannskapet i Tynset kommune gjorde den 23.03.06 i sak 36/06 følgende vedtak:

1. Arbeid med revidering av gjeldende plan for idrett og friluftsliv i Tynset igangsettes og kunngjøres offentlig.
2. Formannskapet oppnevnes som styringsgruppe for arbeidet. I tillegg oppnevnes en arbeidsgruppe bestående av:
 - a. Styret i Tynset Idrettsråd
 - b. En felles representant for skytterlagene i kommunen
 - c. En representant for Tynset Jeger- og Fiskeforening
 - d. En representant for Tynset Turlag
 - e. En felles representant for velforeningene i kommunen.Rådmannen oppnevner sekretær for dette planarbeidet.

Rådmannen oppnevnte senere Lorns Olav Skjemstad fra kulturtjenesten som sekretær. Arbeidsgruppa vil ha hatt fem møter, og formannskapet vil ha hatt planen til behandling to ganger, før endelig behandling i kommunestyret.

Planens arbeidstittel har vært "Plan for idrett og annen fysisk aktivitet i Tynset kommune". Arbeidsgruppa har også valg dette som planens endelige tittel. Formelt er dette en tematisk kommunedelplan. Kultur- og kirkedepartementet krever en slik plan hvis det skal søkes om spillemidler (tippemidler) fra kommunen selv eller andre organisasjoner i kommunen. Hele planen skal gjelde i 12 år framover, men revideres hvert fjerde år. Planen ender opp i et handlingsplankapittel som skal rulleres hvert år, eller i det minste hvert år det søkes om spillemidler.

Etter krav fra Kultur- og kirkedepartementet tar denne planen utgangspunkt i en beskrivelse og analyse av idrett og annen fysisk aktivitet, og Tynset kommunes offisielle politikk i forhold til dette. På det grunnlag gis videre en beskrivelse og vurdering av anleggssituasjonen ut fra brukergruppenes behov. Hele planen skal som før gjelde i 12 år og revideres hvert fjerde år. Planen ender opp med et handlingsplankapittel som skal rulleres hvert år.

Erfaring har vist at kun handlingsplandelen i en slik kommunal plan blir brukt jevnlig. Det er derfor hensiktsmessig at resten av planen blir så kortfattet som mulig. På dette grunnlag har arbeidsgruppas strategi vært kun å oppfylle Kulturdepartementets minimumskrav for planens innhold i tillegg til handlingsplandelen.

Arbeidsgruppa, Tynset kommune, 21.09.2006

Berit Nordseth Moen (leder), Arne Knut Nytrøen, Morten Moen, Terje Redtrøen, Rune Storli, Kirsten Thyrum, Morten Terje Steen, Per Østigård, Arne Sandbakken, Kari Nystuen, Lorns Olav Skjemstad (sekr)

INNHOLDSLISTE:

SIDE

- 1. INNLEDNING**
 - 1.1. Historikk og departementale krav**
 - 1.2. Planens forankring og tilknytning**
 - 1.3. Planens gyldighet som kommunedelplan**
 - 1.4. Planens avgrensing**
 - 1.5. Hvordan bruke planen**
 - 1.6. Evaluering av planens funksjon siste 4 år**
 - 1.6.1. Evaluering av målsettingene
 - 1.6.2. Evaluering av handlingsplankapitlet
 - 1.6.3. Evaluering av utredningsdelen
- 2. MÅLSETTINGER**
 - 2.1. Overordnet målsetting 2006-2018**
 - 2.2. Delmål**
- 3. BEFOLKNINGSGRUNNLAG**
 - 3.1. Befolkningsgrunnlag m.v. – hentet fra Statistisk Sentralbyrå**
 - 3.2. Medlemskap i lag/foreninger**
 - 3.2.1. Lag med medlemskap i NIF
 - 3.2.2. Skytterlag med medlemskap i DFS
 - 3.2.3. Andre lag/foreninger
 - 3.2.4. Behov for et utvidet idrettsråd i Tynset kommune?
- 4. GEOGRAFI/TOPOGRAFI OG KLIMA**
- 5. FRA IDRETT OG FRILUFTSLIV TIL FYSISK AKTIVITET OG NATUROPPLEVELSE**
 - 5.1. Generelt**
 - 5.2. Egenverdi og samfunnsverd**
 - 5.3. Tynset som Trygt Lokalsamfunn – om sosial trygghet og skadeforebygging**
 - 5.4. Tynset som FYSAK-kommune – spesielt helseaspektet**
- 6. AKTIVITET OG ANLEGGSSITUASJON**
 - 6.1. Aktivitet og ansvarsfordeling**
 - 6.2. Anlegg skaper aktivitet**
 - 6.3. Anleggsklassifisering, definisjoner og nå-situasjonen**
 - 6.3.1. Nærmiljøanlegg
 - 6.3.2. Skoleanlegg
 - 6.3.3. Kommuneanlegg
 - 6.3.4. Fylkesanlegg og regionanlegg
 - 6.3.5. Nasjonalanlegg/Riksanlegg
 - 6.3.6. Andre klassifiseringer
 - 6.4. De enkelte aktiviteter og anleggssituasjonen**
 - 6.4.1. Generelt
 - 6.4.2. til 6.4.26. De enkelte aktiviteter i alfabetisk rekkefølge
 - 6.5. Handikapidrett/helsesport/fysisk aktivitet for funksjonshemmede**
 - 6.5.1. Generelt
 - 6.5.2. Organisering – framtidig integrering
 - 6.5.3. Anlegg for funksjonshemmede
 - 6.6. Fysisk aktivitet i barnehagene og skolene**
 - 6.6.1. Barn og unges behov for aktivitet
 - 6.6.2. Anleggssituasjonen og behov
 - 6.7. Uorganiserte aktiviteter**
 - 6.7.1. Generelt
 - 6.7.2. Barn og unges behov for nærmiljøanlegg
 - 6.8. Reiselivsnæringens anlegg og behov**
- 7. ANALYSE AV UTVIKLING, ØKONOMI OG ANDRE VIRKEMIDLER**
 - 7.1. Overordna bestemmelser**
 - 7.2. Generelt om økonomi**
 - 7.3. De frivillige organisasjoners dugnadsinnsats for aktiviteten**
 - 7.4. Offentlige midler til aktivitet**
 - 7.5. Anleggsutbygging, drift og lokalleie**
 - 7.5.1. Finansieringsmuligheter

- 7.5.2. Spillemidler
- 7.5.3. Kommunale tilskudd
- 7.5.4. Fylkeskommunale tilskudd

7.6. Aktivitet og anleggsutbygging siste 20-30 år og 12 år fram i tid

7.7. Driftsøkonomien for de større anleggene

HANDLINGSPLAN FOR AKTIVITET

Handlingsplan for FYSAK

- Tiltak i regi av Tynset Friskliv
- Tiltak i regi av kulturtjenesten i kommunen
- Tiltak i regi av frivillige organisasjoner, skoler og barnehager
- Pensjonistforeningenes tiltak

Aktiviteten i de frivillige organisasjonene

Større idrettsarrangementer

Aktiviteten i skoler og barnehager

Andre kommunale tiltak

HANDLINGSPLAN FOR NYBYGGING OG REHABILITERING AV ANLEGG

Planen i et 12-års perspektiv

- Generelt
- Kommunale tilskudd til drift og/eller leie av lokaler
- Kommunale tilskudd til bygging og rehabilitering av anlegg
- Pionerprosjekter
- Definisjoner og forkortelser
- Planer og behov for ordinære nyanlegg og rehabilitering av anlegg
- Handikaptilpasning av anlegg
- Planer og behov for nærmiljøanlegg

7.8. Planen i et 4-års perspektiv

- Generelt
- Hovedregler for prioritering av spillemiddelsøknader
- Prioritering av spillemiddelsøknader 2006/2007
- Prioritering av kommunale tilskudd fra kulturbudsjettet
- Prioritering av tilskudd fra andre offentlige organer

1. INNLEDNING

1.1. Historikk og departementale krav

I det følgende vil KD bli brukt som en forkortelse for Kulturdepartementet, selv om departementet har hatt skiftende navn fram til nå. Fra og med 1989 har det vært et krav fra KD om at de kommuner som fremmer søknader om tippemidler (de senere kalt spillemidler) til anlegg for idrett og annen fysisk aktivitet må ha en politisk vedtatt langtidsplan for idrettsanlegg, eller i det minste ha en kortfattet handlingsplan for dette. Siden har både plankravet og planene forandret seg en del. Fra og med 1994 skulle alle kommuner, som ville fremme spillemiddelsøknader, ha utarbeidet "en tematisk kommunedelplan for anlegg og områder for idrett og friluftsliv", utarbeidet i samsvar med Plan- og bygningsloven (PBL).

På begynnelsen av 1990-tallet ble det igangsatt arbeid med en separat kommunal plan for friluftsliv og kulturminner, og i desember 1993 vedtok kommunestyret "Plan for friluftsliv og kulturminner i Tynset kommune". Denne er senere ikke blitt revidert og må fortsatt betraktes som gjeldende. Plan for turløyper i Tynset kommune ble vedtatt som en prosjektplan i 1998. Den vil nå bli integrert i herværende plan.

Fram til år 2000 har krav og veiledning fra KD omfattet kun anlegg og tilrettelegging for idrett og friluftsliv. I desember 2000 utga KD en ny veileder "Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet". Der står det at "Begrepene anlegg og områder er tatt ut av den tidligere tittelen for å signalisere at disse kommunedelplanene ikke lenger skal være ensidige anleggsplaner". Altså skal en i herværende plan også ta stilling til kommunens engasjement i innbyggernes idrettsaktivitet og annen fysisk aktivitet.

Videre nevner veilederen fra KD:

For alle kommuner er det nødvendig at

- planens fireårige prioriterte handlingsprogram rulleres eller tas opp til behandling hvert år (rullering, se nedenfor)
- planen revideres med fullstendig behandling etter PBL minst en gang i løpet av hver valgperiode, og dersom det gjøres vesentlige endringer i planen (revidering, se nedenfor)
- planen blir et politisk styringsdokument ut fra kommunens egen situasjon.

Revisjon og rullering:

I Ot.prp.nr. 22 (1980-81) defineres begrepene revisjon og rullering med at "Med rullering menes mindre vesentlige endringer av handlingsprogrammet", og "Med revidering menes en fullstendig saksbehandling etter Plan- og bygningslovens § 20-5, med sluttbehandling i kommunestyret".

Kulturdepartementets minstekrav til planens innhold:

- Målsetting for kommunens satsing på idrett og fysisk aktivitet, herunder friluftsliv.
- Målsetting for anleggsutbygging og sikring av arealer for idrett og friluftsliv.
- Resultatvurdering av forrige plan, med statusoversikt.
- Analyse av langsiktige og kortsiktige behov for både anlegg og aktivitet.
- Det skal gjøres rede for sammenhengen med andre planer i kommunen.
- Prioritert handlingsprogram for utbygging av idretts- og friluftslivsanlegg.
- Økonomiplan knyttet til drift og vedlikehold av eksisterende og planlagte anlegg.
- Uprioritert liste over langsiktige behov for anlegg.
- Kart som viser lokaliseringen av eksisterende anlegg, områder for friluftsliv og arealbehov for planlagte anlegg og friluftslivsområder.

Etter som Tynset er oversiktlig kommune geografisk sett, og en liten kommune rent demografisk. Derfor og av ressursmessige årsaker, har en funnet det riktig å lage en plan som kun oppfyller minstekravet. En har videre funnet det formålstjenlig å redigere planen noe annerledes enn slik minstekravet til innhold er redigert ovenfor.

1.2. Planens forankring og tilknytning

Denne planen bygger på tidligere planer vedtatt av kommunestyret

- "Plan for friluftsliv og kulturminner i Tynset kommune" vedtatt i 1993
- "Anlegg for idrett og friluftsliv i Tynset", sist vedtatt i 1998.
- "Idrett og friluftsliv i Tynset – plan for 2002-2014", vedtatt 2002, med handlingsplankapitlet rullert årlig og sist vedtatt i 2005
- Plan for turløyper i Tynset kommune, vedtatt i 1998.

Når det gjelder anleggsutbygging må denne planen forholde seg til Plan- og bygningsloven (PBL), kommunens arealdelplan og reguleringsplaner. I tillegg legges til grunn for denne planen "Tynset kommunes engasjement innen idretten", en utredning fra politisk komite 2 behandlet av kommunestyret i 2001. For mer detaljert beskrivelse av de forskjellige anleggene til idrett og friluftsliv i kommunen vises til disse tidligere dokumentene, nevnt ovenfor. For øvrig vises også til KDs register for idrettsanlegg og spillemidler, KRISS. Alle anlegg for idrett og friluftsliv i Tynset er så langt som råd oppført i dette registeret, med spesifikke mål på det enkelte anlegg, eierforhold, kartreferanse m.m.

Andre dokumenter som har vært retningsgivende for planarbeidet er

- kommunens og fylkeskommunens overordnede planer – herunder spesielt kommunens arealplan
- fylkeskommunens delplan for idrett og friluftsliv "Fysisk aktivitet og naturopplevelse" – vedtatt i mai 2001
- fylkesmannens "Handlingsplan for friluftsliv for Hedmark"
- "Oppvekstplan for Tynset kommune" – revidert og vedtatt i 1997
- formålsparagrafen til Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite
- Stortingsmelding nr 14 (1999-2000) "Idrettlivet i endring – Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet"
- Stortingsmelding nr 39 (2000-2001) "Friluftsliv – Ein veg til høgare livskvalitet"
- Stortingsmelding nr 16 (2002-2003) "Resept for et sunnere Norge Folkehelsepolitikken"

1.3. Planens gyldighet som kommunedelplan

Forutsetning for spillemidler:

Denne planen er en forutsetning fra KD for at lag/foreninger, kommunen eller andre organisasjoner med ideelle vedtekter kan søkes om spillemidler til bygging eller rehabilitering av anlegg for idrett og annen fysisk aktivitet.

Juridisk bindende:

Denne planen er behandlet med forankring i PBL som en tematisk kommunedelplan, vedtatt av kommunestyret og med formannskapet som styringsgruppe i behandlingsfasen. Juridisk bindende sikring av arealer til idrett og annen fysisk aktivitet skjer gjennom kommunens arealdelplan og reguleringsplaner.

Tilråding fra KD vedørende turstier, turveier og skiløyper:

I et vedlegg til "Bestemmelser om tilskudd til idrett og fysisk aktivitet 2005" skriver KD: "En plan om tilrettelegging av stier, turveier og skiløyper bør skje i en overordnet strategi for utvikling i de samlede friluftsmulighetene i kommunen." "Denne planen bør være innarbeidet i en kommunal plan for idrett og fysisk aktivitet." Dette har vi praktisert i Tynset kommune siden "Plan for turløyper i Tynset kommune" ble vedtatt som en prosjektplan i 1998. Nå blir den planen et veiledende vedlegg til herværende plan, mens løypekartdelen blir innarbeidet i herværende plan.

Sikring av løypestraseer m.v.:

Tilstrekkelig sikring av løypestraseer, stier og eksisterende veier til turbruk kan skje gjennom herværende plan forutsatt skriftlig avtale med grunneier og/eller grunneierlag. Her vises til løypekart, kalt temakart, vedlagt kommunens någjeldende arealdelplan pkt 4.3.. Det forutsettes at det i den skriftlige avtalen med grunneier/grunneierlag alltid er medtatt et punkt om at løyper, stier og veier kan legges om i tilfelle utbygging av andre anlegg, men at grunneier/grunneierlag da skal samarbeide med omlegging til annen trase. Et slikt samarbeid om fleksibilitet mellom grunneier/grunneierlag og løypeansvarlig organisasjon vil være en fordel for begge parter. Det sikrer grunneier/grunneierlag for å utvikle egen næringsvirksomhet, f.eks hytteutbygging, samtidig som det sikrer løypeansvarlig organisasjon mot at løyper blir kuttet på en uheldig måte. For et hyttefelt eller boligfelt vil et turløypernett like ved være en betydelig markedsfordel. For traseer til turbruk som medfører større terrenginngrep, herunder turløype med flomlys, må det alltid foreligge tinglyst avtale med grunneier hvis det skal søkes om spillemidler.

Varigheten av avtale med grunneier/grunneierlag:

Generelt bør en forsøke å få en 40 års tinglyst avtale for alle typer anlegg. Dette er et generelt krav fra KD. For nærmiljøanlegg kreves 20 års avtale og de såkalte "mindre kostnadskrevenne nærmiljøanlegg" 10 år. For turløyper og turstier anbefaler KD evigvarende avtaler som det ideelle, men sier samtidig at anlegg uten lys og eller små kostnadskrevenne tiltak kan avtaler ned til 10 år godkjennes. I slike tilfeller er herværende plan med løypekart god nok sikring i tillegg til en skriftlig avtale med grunneier/grunneierlag. Når det gjelder retningslinjer for tilrettelegging av turløypernett, se pkt 6.4.6.

1.4. Planens avgrensning

Idrett og annen fysisk aktivitet

I utgangspunktet prøver denne planen å fange opp alle former for fysisk aktivitet hvor hovedformålet er bedre helse og/eller bedre fysisk prestasjonsevne, gjerne kalt bedre form. De sportslige friluftaktivitetene jakt og fiske er med i denne planen bare i forbindelse med anlegg for trening og konkurranser.

Arealmessig og bygningsmessige avgrensning:

Når det gjelder arealmessige disposisjoner er denne planen underordnet Tynset kommunes arealplan. Bygningsmessig avgrenses planen i hovedsak til anlegg- og bygnings kategorier som det kan søkes om tilskudd av offentlige midler til.

Avgrensning i tid:

Planen har 12 års gyldighet og skal revideres minst hvert 4. år. Handlingsplankapitlet skal rulleres hvert år.

Detaljmessig avgrensning:

Denne planen er lite detaljert i beskrivelsen av de enkelte anlegg, men for anlegg som det søkes om spillemidler til krever KD egne, detaljerte planer før bygging eller rehabilitering settes i gang. Anleggene det søkes om midler til skal være oppført i en kommunal plan som denne. Lignende krav fordres fra

Direktoratet for Naturforvaltning (DN), hvis det skal søkes om såkalte DN-midler. Denne planen inkluderer nå, ganske detaljert, de meget viktige friluftslivsanleggene turløyper, stier og turveier, og viser for øvrig til tidligere nevnte "Plan for turløyper i Tynset kommune".

1.5. Hvordan bruke planen

Planen bør være nyttig både for kommune og frivillige organisasjoner i det samarbeide som er nødvendig for å stimulere til fysisk aktivitet og for å få løst anleggs- og tilretteleggingsoppgaver innen idrett og annen fysisk aktivitet. Planen skal være et styringsredskap for en fornuftig og optimal utbygging og drift av anlegg, herunder prioritering av søknader om både kommunalt tilskudd, spillemiddeltilskudd og eventuelle andre eksterne tilskudd.

1.6. Evaluering av planens funksjon siste 4 år

1.6.1. Evaluering av målsettingene

De overordna målsettingene

OM1) Idrett og friluftsliv i Tynset kommune skal mest mulig være et tilbud til alle innbyggerne. I arbeidet for dette skal "Plan for idrett og friluftsliv i Tynset" være et overordnet styringsredskap både for kommunen og de frivillige organisasjoner.

Evaluering: Dette har fungert godt.

OM2) Et viktig prinsipp skal være å kunne tilby alle lag av befolkningen gode muligheter til rekreasjon i form av naturopplevelse, mosjon, trening og konkurransedeltaking, alt etter interesse. Det sosiale aspekt skal vektlegges i forhold til den enkeltes behov og ønsker. Det helsemessige aspekt skal komme foran prestisje og resultatkrav, men det skal også legges til rette for utøvere som har ambisjoner om gode prestasjoner.

Evaluering: Dette har fungert bra, men det kan tenkes at funksjonshemmede ikke synes de får det tilbud og den støtte de trenger?

OM3) Innen arbeidet med idrett og friluftsliv skal barn og ungdom, samt grupper som vanskelig kan fremme sine egne behov, prioriteres. Idrettstilbudet til barn skal være allsidig, med mulighet til lekbetont aktivitet, mens ungdom bør gis tilbud om både allsidighet og spesialisering.

Evaluering: Dette har fungert bra, men samme spørsmål som under OM2, det kan tenkes at de funksjonshemmede ikke synes de får de tilbud og den støtte de trenger?

OM4) Kommunen skal, i samråd med frivillige organisasjoner, sørge for å sikre tilstrekkelig med arealer til idrett og friluftsliv
- med forankring i plan- og bygningsloven
- gjennom behandling av kommunens arealdelplan og reguleringsplaner.

Evaluering: Dette har fungert godt.

OM5) Pionerprosjekter som særlig vektlegger helseaspekt og rekreasjon, samt et bedre tilbud til funksjonshemmede, skal prioriteres med kommunalt tilskudd.

Evaluering: Under handlingsplankapitlet var oppført tre pionerprosjekter: A) Videreutvikling av Tynset Friskliv, B) Kunstgrasbane og C) Et større badeanlegg. Framdriften for disse tiltakene har vært god. Det kan skisseres slik:

- Tynset Friskliv har fått bedre lokaler og er blitt både et helsetilbud, rekreasjonstilbud og et tilbud til funksjonshemmede.
- Kunstgrasbanen, kombinert med skøytebane og tre nærmiljøanlegg, er planlagt av Tynset IF, kommunen har bevilget et betydelig økonomisk tilskudd. Anlegget vil i tillegg til bedre muligheter for konkurransedretten også imøtekomme målsettingen ovenfor.

- *Utredningen av at større badeanlegg er i gang. Utredningsarbeidet er støttet økonomisk av Tynset kommune. Forutsatt at denne utredningen får framdrift og en positiv utvikling, må en si at vil bli meget viktig for helse, rekreasjon, og for mange funksjonshemmede*

Se også evaluering av pionerprosjekter under evaluering av handlingsplanen nedenfor.

Pionerprosjekter som vektlegger aktivitetstilbud spesielt for funksjonshemmede er ikke blitt realisert. Dette burde vært en kommunal oppgave i samarbeid med Nord-Østerdal Handikapidrettslag, men her må en bare beklage at manglende økonomi har vært et hinder for igangsetting av tiltak. Det blir spennende å se om dette kan bedre seg nå når Norges Idrettsforbund har omorganisert sli at alle særiddrettsforbund nå hver især er ansvarlig for å utvikle aktivitetstilbud som inkluderer de funksjonshemmede..

Delmålene

- DM1) I samsvar med konklusjonen i utredningen "Tynset kommunes engasjement innen idretten" om behov for årlig kommunalt tilskudd til lokaleleie og anleggsdrift for organisasjoner som arbeider med barn og unge, er det ønskelig at det finner sted en opptrapping av tilskuddet. Som en del av dette, og i samsvar med synliggjort behov i gjeldende "Plan for turløyper i Tynset kommune", er det også ønskelig at årlig kommunalt tilskudd til drift av turløyper økes. I dagens situasjon anses det likevel ikke realistisk å tallfeste mål for opptrappingen. Spørsmålet om tilskudd kan ikke sees uavhengig av kommunal økonomi og andre kommunale oppgaver.

Evaluering: Dette delmålet er ikke nådd. Det har i stedet vært en negativ utvikling, bl.a. på grunn av en meget stram kommuneøkonomi i den fireårsperioden som har vært.

- DM2) Bygging og rehabilitering av nærmiljøanlegg skal prioriteres i kommunal regi i tilknytning til skolene og barnehagene
- for øvrig i regi av lag/foreninger – ikke minst velforeninger og borettslag

Evaluering: Det har vært en noe treg, men etter hvert positiv, utvikling.

1.6.2. Evaluering av handlingsplankapitlet

Plan for aktiviteter:

Ut over det viktige arbeidet med fysisk aktivitet som har vært drevet, og drives, i skolene, har kommunen av økonomiske årsaker engasjert seg i liten grad med aktivitetstilbud. Aktivitetstilbud ut over dette har vært overlatt til de frivillige organisasjoner, og da i særlig grad idrettslag og skytterlag.

Plan for anlegg:

Dette kapitlet har vært en handlingsplan for nybygging og rehabilitering av anlegg særlig med tanke på prioritering av spillemiddelsøknader, fordi det er et krav fra KD om at ansvarlig politisk myndighet i kommunen skal prioritere spillemiddelsøknadene før de fremmes for fylkeskommunen. Kapitlet har på det grunnlag årlig blitt rullert, tilpasset de konkrete spillemiddelsøknader med byggeplaner, og tilpasset de årlige budsjetttrammer i kommunen.

Evaluering generelt:

Handlingsplanen har fungert godt på ovennevnte grunnlag og har særlig vært et helt avgjørende og viktig dokument i forbindelse med prioritering av spillemiddelsøknader hvert år. For kommende fireårsperiode bør det vurderes å beskrive en mer ambisiøs plan for fysisk aktivitet i tillegg. Nå som før bør kommunen la de frivillige organisasjonene styre og organisere det aller meste av fysisk aktivitet, men etter som kommunen nå er blitt en såkalt FYSAK-kommune, bør den bidra mer med stimulering og koordinering i nærmeste fireårsperiode. Se mer om FYSAK senere.

Evaluering av pionerprosjekter:

Se evaluering av målsettingene under OM5 ovenfor. De tre pionerprosjektene som var oppført i

handlingsplanen, utbygging friskliv, kunstgrasbane og større badeanlegg er blitt behandlet positivt av politikerne og meget konstruktivt av Tynset IF. Rehabilitering av Tynsethaller if Kroppsøvingsbyggete med anlegg for Tynset Friskliv er gjennomført. Prosjekt Nytrømoen med kombinasjonen kunstgrasbane, rehabilitering av skøytebane, samt tre nærmiljøanlegg på Nytrømoen er i gang, og fullfinansiering klart. Et større badeanlegg er på forprosjektstadiet. Realiseringen av dette er fremdeles uvisst.

Evaluering av handlingsplanens langtidsdel – 12 år:

Generelt har den fungert godt, men det har vært en tendens til at enkelte ønskeprosjekter har havnet der uten realisering. Denne delen bør ha et tolvårs perspektiv på behov innenfor det som kan være realistisk gjennomførbart.

Evaluering av handlingsplanens fireårsprogram:

Denne har inneholdt byggeprosjekter med prioritering av spillemiddelsøknader, samt prioritering av kommunalt byggetilskudd. Dette har fungert godt, bortsett fra at kommunalt tilskudd til tider har vært meget lavt. For øvrig har de frivillige organisasjonene en tendens til litt for kortdiktig planlegging. Det gir seg utslag i at det innmeldes behov og byggeplaner for anlegg som på forhånd ikke har vært oppført i den langsiktige planen.

1.6.3. Evaluering av utredningsdelen

Med dette menes her resten av planen når målsettinger og handlingsplankapitlet er trukket fra. Dette har de siste fire år omfattet de omfattet de åtte første kapitlene. Dette er den delen av planen som, i likhet med de fleste kommunale planer, blir lite brukt, og tilsynelatende kan være lite nyttig.

Evaluering:

Erfaring tilsier at utredningsdelen bør være så kortfattet som mulig. Det er ønskelig at KD reduserer minstekravet til disse kapitlene.

2. MÅLSETTINGER

2.1. Overordnet målsetting 2006-2018

- 1) Alle innbyggerne i Tynset skal ha mulighet til å drive fysisk aktivitet i trygge omgivelser. I arbeidet for dette skal "Plan for idrett og annen fysisk aktivitet i Tynset" være et overordnet styringsredskap både for kommunen og de frivillige organisasjonene som arbeider med fysisk aktivitet
- 2) Et viktig prinsipp skal være å kunne tilby alle lag av befolkningen gode muligheter til rekreasjon i form av naturopplevelse, mosjon, trening og konkurransedeltaking, alt etter interesse. Det sosiale aspekt skal vektlegges i forhold til den enkeltes behov og ønsker. Det helsemessige aspekt skal komme foran prestisje og resultatkrav, men det skal også legges til rette for utøvere som har ambisjoner om gode prestasjoner.

2.2. Delmål

- 1) Innen arbeidet med idrett og annen fysisk aktivitet skal barn og ungdom, samt grupper som vanskelig kan fremme sine egne behov, prioriteres. Idrettstilbudet til barn skal være allsidig, med mulighet til lekbetont aktivitet, mens ungdom bør gis tilbud om både allsidighet og spesialisering.
- 2) Kommunen skal, i samråd med frivillige organisasjoner, sørge for å sikre tilstrekkelig med arealer til idrett, friluftsliv og annen fysisk aktivitet
 - med forankring i plan- og bygningsloven
 - gjennom behandling av kommunens arealdelplan og reguleringsplaner.
- 3) Pionerprosjekter som særlig vektlegger helseaspekt og rekreasjon, samt et bedre tilbud til funksjonshemmede skal prioriteres med kommunalt tilskudd.
- 4) Årlig kommunalt tilskudd til lokalleie og anleggsdrift for organisasjoner som arbeider med barn og

unge skal opptrappes. På samme måte skal kulturbudsjettets post for investeringstilskudd til anlegg for fysisk aktivitet økes. Men spørsmålet om slike tilskudd kan ikke sees uavhengig av kommunal økonomi og andre kommunale oppgaver.

- 5) Bygging og rehabilitering av nærmiljøanlegg skal prioriteres, i kommunal regi i tilknytning til skolene og barnehagene, for øvrig i regi av lag og foreninger.
- 6) Ulykker, vold og mobbing skal forebygges innen alle aktivitetsopplegg.
- 7) Folk flest skal være i gang eller komme i gang med fysisk aktivitet minst to ganger pr uke.
- 8) Alle barn skal ha fysisk lek og aktivitet hver dag.

3. BEFOLKNINGSGRUNNLAG

3.1. Befolkningsgrunnlag m.v. - hentet fra Statistisk Sentralbyrå 2006

Totalt innbyggertall i Tynset fra 1995 til 2006 har ligget ganske uendret i underkant av 5500. En framskriving til 2025 viser en svakt synkende tendens fram til 2015 og deretter nesten uendret innbyggertal fram til 2025. Framskrivningen er basert på alternativ MMMM (middels vekst). Tynset kommune har et areal på 1869 km², altså ca 0,34 km² pr innbygger.

Befolkningsstruktur 2004. Prosent

	Kommunen	Fylket	Landet
Andel barn og unge 0-17 år	23,6	21,7	23,6
Andel eldre 80 år og over	5,5	5,6	4,6
Andel personer med innvandrerbakgrunn, vestlig	1,0	1,5	2,2
Andel personer med innvandrerbakgrunn, ikke-vestlig	2,6	2,6	5,4

Bosetting 2003

	Kommunen	Fylket	Landet
Befolkning per km ²	2,9	6,9	14,1
Andel bosatt i tettbygde strøk. Prosent	43	53	77

3.2. Medlemskap i lag/foreninger

3.2.1. Lag med medlemskap i NIF

Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite (NIF), landets største frivillige organisasjon, er organisert gjennom to leddrekker:

- En leddrekke som omfatter de forskjellige idrettsgrenene generelt - gjennom idrettskretser, idrettsråd og lag/foreninger/klubber – kalt NIF-linjen.
- En leddrekke som omfatter den enkelte idrettsgren spesielt - gjennom særforbund, særkretser og lag/foreninger/klubber – kalt særforbundslinjen.

Idrettsrådet i den enkelte kommune har en viktig samordningsfunksjon:

NIF har vedtatt at medlemslagene i den enkelte kommune skal velge et felles idrettsråd. Idrettsrådet i den enkelte kommune skal være lagenes kontaktledd mot kommuneledelsen (horisontalt) og mot idrettskretsen (vertikalt). Kulturdepartementet tilrår at idrettsrådet i den enkelte kommune trekkes inn og deltar aktivt på et tidlig tidspunkt i utarbeidelsen av kommunedelplanen for idrett og friluftsliv. Kulturdepartementet har bestemt at idrettsrådet i den enkelte kommune skal uttale seg om kommunens prioritering av spillemiddelsøknader det enkelte år før det politiske organ i kommunen vedtar prioriteringene. Idrettsrådet er først og fremst et viktig ledd i NIF, men det er også til nytte for den enkelte kommune. I Tynset kommune heter idrettsrådet Tynset Idrettsråd (TIR).

Medlemstall 2005 fordelt på aldersgrupper for lag og foreninger i Tynset som er medlem av Tynset Idrettsråd (NIF-linjen):

Org.ledd navn	M 0-5	M 6-12	M13-19	M20-25	M26-	K 0-5	K6-12	K13-19	K20-25	K26-	Msum	K	Total
Tynset Idrettsråd	36	188	225	60	810	47	167	209	39	491	1319	953	2272
Brydalen IL	1	2	6	1	32	3	3	3	0	24	42	33	75
Fåset IL	2	10	17	5	58	8	26	21	16	49	92	120	212
Gå På IL	5	9	6	5	23	8	14	4	5	18	48	49	97
Kvikne IL	10	18	11	4	76	4	17	12	3	56	119	92	211
Savalen Sportsklubb													
Savalen Sykkelkl.	0	1	2	1	0	0	0	0	0	0	4	0	4
Tron Volleyballklubb	0	0	3	0	5	0	0	12	5	0	8	17	25
Tylldal IL	8	22	13	0	52	10	22	8	0	54	95	94	189
Tynset Badm.klubb	0	0	1	0	10	0	0	3	3	0	11	6	17
Tynset IF	8	75	116	29	321	14	66	109	7	255	549	451	1000
NMK Nord-Østerdal	0	5	17	10	56	0	4	20	0	2	88	26	114
Fåset Pistolklubb	0	0	0	0	38	0	0	0	0	2	38	2	40
Kvikne Skiskytterlag	0	1	7	4	74	0	2	3	0	9	86	14	100
Tunna IL	2	8	4	0	23	0	6	9	0	22	37	37	74
Tron Hanggliderkl.	0	0	0	0	12	0	0	0	0	0	12	0	12
Tynset Taekwon.kl	0	2	7	0	2	0	1	3	0	0	11	4	15
N-Ø Handicapidr.l.													
N-Ø Fjellsporkl.													
Tynset Flyklubb	0	1	2	1	25	0	0	0	0	0	29	0	29
Tynset Judoklubb	0	34	13	0	3	0	6	2	0	0	50	8	58

Tynset Friskliv er datterorganisasjon av Tynset IF, og omorganiseres nå til aksjeselskap.

3.2.2. Skytterlag med medlemskap i DFS

Det Frivillige Skyttervesen (DFS) er landets nest største organisasjon for idrett og friluftsliv. DFS er organisert nedover/utover mot medlemmene gjennom skyttersamlag og skytterlag. I Tynset kommune er det 5 skytterlag. Lagene i Tynset kommune er organisert under Nord-Østerdal Skyttersamlag, som strekker seg fra Hessdalen Skytterlag (i Holtålen kommune) i nord til Alvdal Skytterlag i sørvest og Elgå Skytterlag (i Engerdal kommune) i sørøst.

Medlemstall 2005 for skytterlagene i Tynset kommune:

LAG	U 18 år	O 18 år	Totalt
Fåset Skytterlag	25	111	136
Kvikne Skytterlag	10	86	96

Lonås Skytterlag	6	114	120
Tyldalen Skytterlag	10	69	79
Tynset Skytterlag	39	250	289
Sum Tynset kommune	90	630	720

3.2.3. Andre lag/foreninger

Tidligere medlemmer av Norges Idrettsforbund, som fremdeles er aktive (medl.tall 2002)

LAG/FORENING	U 18 ÅR	O 18 ÅR	TOTALT	KOMMENTARER
Hlynur Islandshestforening	26	28	54	
Savalen Vannsportklubb		28	28	
Tynset Volleyballklubb				Inngått i Tron Volleyb.kl.

Friluftslivsorganisasjoner som helt eller delvis angår denne planen: (medl.tall 2005)

LAG/FORENING	FAM. MEDL	ENKELT MEDL	U 18 ÅR	O 18 ÅR	TOTALT	KOMMENTARER
Tynset Jeger- og Fiskeforening			75	270	345	
Tynset Turlag	195	213			408	Mest tilrettelegging løyper og stier
Tynset og omegn hundeklubb	90				90	Mest hundedressur
Østerdal Fuglehundklubb						

Velforeninger – aktuell for tilrettelegging og bygging av nærmiljøanlegg for idrett, lek og friluftsliv: Auma Vel, Måssåegga Vel, Neby Vel, Ulset Vel, Viltkroken Vel, Yset Vel.

Andre organisasjoner:

- Nord-Østerdal Travlag
- Savalen Skiarena AS eies av Alvdal IL, Fåset IL, Fåset-Fådal Grunneierlag og Tynset IF; tilrettelegger både for idrett og friluftsliv
- Savalen Aktiv AS, eies av kommunen, bedrifter og andre organisasjoner på Savalen; eier anlegg og tilrettelegger for både idrett og friluftsliv
- Savalen Drift AS eies av bedrifter på Savalen; driftsansvarlig for flere anlegg innen idrett og friluftsliv
- Kvikne Samfunnshus AL, Tyldalen Samfunnshus AL og Grendehuset Midtvang (Brydalen UL) har alle idrettsfunksjoner i tillegg til å være forsamlingslokaler.

3.2.4. Behov for et utvidet idrettsråd i Tynset kommune?

I enkelte kommuner er skytterlagene medlemmer av idrettsrådet, selv om det ikke er i samsvar med NIF's organisasjonsplan. Medlemskap i idrettsrådet gir til vanlig bedre mulighet til å påvirke den kommunale planen for idrett og friluftsliv enn ikke-medlemskap.

I Tynset kommune er kun medlemsorganisasjonene under NIF medlemmer i TIR, men det praktiseres at skytterlagene inviteres hvert år, kun med talerett, til det styremøtet i TIR som behandler prioritering av spillemiddelsøknader. Det hadde kanskje vært mest rettferdig at alle lag/foreninger med hovedformål idrett og friluftsliv kunne få gå inn som medlemmer i TIR, men med forslagsrett og stemmerett kun i saker som angår den kommunale planen for idrett og friluftsliv?

4. GEOGRAFI, TOPOGRAFI OG KLIMA

Tynset og Nord-Østerdal er en fjellregion, mest med slake daler og slake fjell. Men dette varierer en del fra bygd til bygd. I Tyldalen, Brydalen og på Kvikne er dalsidene til dels bratte. Kommunen har et areal på totalt 1872 km². 1360 km² av dette er snau fjell, myrer, sjøer og vann. Skogen dekker alt i alt 450 km², med

mye glissen furu og mosemyke jevne, bunnforhold. Det er ti ganger så mye skogsareal som jordbruksareal i Tynset kommune. Men likevel er Tynset betraktet som en jordbrukskommune. De bebygde områdene er stort sett brede dalfører med mye kulturlandskap. Fra alle boområder i Tynset kommune er det kort vei ut i naturen. Dyrka mark er enkelte steder til hinder for å komme lett ut i naturen. Det aller meste av terrenget er lett å gå i og kan karakteriseres som trivelig turterreng. I bygdene med bratte dalsider kan det være anstrengende for turgåere å komme opp på fjellet.

Nordøsterdalsregionen har alt i alt lite nedbør. I Tynset kommune er det absolutt mest nedbør i nordlige områder, særlig i Kvikne, mot Trøndelag. Kvikne og Savalen-området, som får inn mer nedbør fra nordvest enn resten av kommunen, er av de mest snøsikre i hele landet. Vintertemperaturen i Nord-Østerdal er lav, distriktet er i gjennomsnitt av de kaldeste i landet. Dette betyr egentlig stabilt og tørt vinterklima, men kan være til hinder for utetrening og konkurransearrangementer når kulda "slår til". Nord-Østerdal har relativt mange soldager, og kan således ha høye dagtemperaturer sommers tid. Men vekstsesongen er likevel kort, og med hensyn til anlegging og vedlikehold av grasbaner, kan en si at det aller meste av Tynset kommune ligger i et marginalområde.

De naturgitte forhold for de tradisjonelle vinteridrettene ski og skøyter er alt i alt meget gode, men langvarige perioder med sprekulde kan som nevnt være et problem. De naturgitte forhold for sommeridretter må kunne karakteriseres som gode, når det gjelder de landbaserte idrettene, men sen start på våren er et klart problem for f.eks. fotball og friidrett. Dette er også et problem for f.eks. orientering, men her må en kunne si at store arealer med velegnet terreng kompenserer for den sene våren. De fleste vannbaserte idretter har middels til dårlige naturgitte forhold i Tynset kommune. Det er heller ikke tradisjon for slike idretter i regionen. Padling som friluftsliv er det mange muligheter til. I de dalstrøkene som har bratte, jevne dalsider, ligger topografien tilrette for både luftsport.

5. FRA IDRETT OG FRILUFTSLIV TIL FYSISK AKTIVITET OG NATUROPPLEVELSE

5.1. Generelt

Tittelen på dette kapitlet er opprinnelig hentet fra Hedmark fylkeskommunes delplan for idrett og friluftsliv. Fylkeskommunen har valgt å bruke begrepet fysisk aktivitet som en samlebetegnelse på både idrett og fysisk aktivitet. Fylkeskommunen har gjennom planen vedtatt visjonen "Fysisk aktivitet og naturopplevelse for alle hedmarkinger". I planen går det fram at det er viktig å legge til rette for at flest mulig skal gis slike muligheter, altså en tilrettelegging for "bredden". Men det står også: "Det er viktig å understreke at toppidretten også er en del av dette bildet. Det er muligens en myte at topp skaper bredde, men at toppidretten utvilsomt bidrar i en slik sammenheng er nok riktig. Mange av de toppidrettsutøverne som Hedmark har fostret, har vært identitetsskapende og vært med på å plassere Hedmark på kartet."

I denne planen kan fysisk aktivitet defineres med "all aktivitet som gir kroppen en form for fysisk trening". Det er ikke noe klart skille mellom hva som kan kalles idrett, friluftsliv eller annen fysisk aktivitet. En skitur eller en padletur kan for eksempel være både idrettstrening og friluftsliv. Aktiviteten friluftsliv er alt i alt langt mindre organisert enn idretten, og slik bør det være. Summerer vi uorganisert fysisk aktivitet gjennom friluftsliv, idrett og andre fysiske aktiviteter målt i timeverk, vil nok denne overgå den organiserte fysiske aktiviteten i fritida.

Allemannsretten, den retten alle har til å ferdes i utmark, og deler av innmarka vinterstid, er selve fundamentet for friluftsliv i Norge. Det er viktig at det offentlige gjennom arealplanleggingen, forankret i plan- og bygningsloven, sikrer områder for friluftsliv, og videre sammen med frivillige organisasjoner tilrettelegger og vedlikeholder spesielle områder, gir informasjon om friluftslivsmuligheter, og eventuelt setter i gang aktivitetstiltak. Friluftsliv er for øvrig mye mer enn bare fysisk aktivitet. Rekreasjon er selve fellesnevneren for friluftsliv, enten det skjer passivt ved bare ved å nyte stillheten ved ett tjern eller aktivt på en strabasjøs tur.

I fylkesdelplanen er "naturopplevelse" valgt som samlebegrep for aktiviteten friluftsliv. M.a.o. bør tilretteleggingen av friluftsliv gjøres slik at det gir naturopplevelse, som igjen bør være helsegivende rekreasjon, og ofte sunn mosjon i tillegg.

Enkelte velger risikoaktiviteter både innen idrett og friluftsliv som en søken etter det motsatte av naturens ro og stillhet. Fallskjermhopping, basehopping, fjellklatring, motocross o.s.v. er mer og mindre risikoaktiviteter. Det er i dag aksept for at en del mennesker trenger slike opplevelser, noen å mestre

hverdagen bedre, andre for å øke sin kreativitet i jobbsammenheng. Men det er farlig hvis dette slippes løs på en slik måte at dumdristigheten overstyrer sikkerheten.

5.2. Egenverdi og samfunnsverdi

I fylkesdelplanen argumenteres det for egenverdien til fysisk aktivitet og naturopplevelse slik: "Fysisk aktivitet og naturopplevelse har sin egenverdi og er så mye mer enn et botemiddel for sviktende folkehelse. --- I seg selv er det å bruke kroppen og ta innover seg de gode opplevelsene en begrunnelse god nok."

Forskning har vist at fysisk inaktivitet er en risikofaktor for helsa. Forskning har også vist at en stor del av den norske befolkning driver for lite fysisk aktivitet ut fra et helseaspekt. Det er overveiende sannsynlig at dette også gjelder innbyggerne i Tynset kommune. Det må derfor være et mål å stimulere til økt fysisk aktivitet blant befolkningen generelt.

Idrettsskader og idrettsulykker er en del av "baksiden av idrettens sunnhetsmedalje". Både landsomfattende statistikk og lokal statistikk viser at idrettsaktiviteter resulterer i et betydelig antall ulykker. Ungdom er den aldersgruppen som er mest utsatt. **Alle som eier eller driver anlegg for idrett eller annen fysisk aktivitet har et ansvar for å prioritere sikkerhet** og på denne måten forebygge ulykker. Mange som driver idrett blir også utsatt for idrettsskader på grunn av overbelastning eller feilbelastning som ikke behøver å ha noe med en ulykkesituasjon å gjøre. I tillegg må nevnes at spiseforstyrrelser, det også særlig blant ungdom, er en betydelig belastning i enkelte idrettsmiljøer. Det er viktig at aktivitetsledere trenere og andre ledere, som har påvirkning på de aktive, er utdannet, eller på annen måte har kompetanse, til å forhindre eller redusere slike skadevirkninger så langt som mulig innen idretten.

I stortingsmelding nr 14 (1999-2000) "Idrettslivet i endring" foreslår regjeringen:

- Visjonen for idrettspolitikken er "idrett og fysisk aktivitet for alle". Dette innebærer at flest mulig skal gis mulighet til å utøve idrett og fysisk aktivitet.
- Det skal spesielt satses på å legge forholdene til rette for et allsidig tilbud om idrett og fysisk aktivitet for barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år).
- Det skal fortsatt satses på nærmiljøanlegg. Regjeringen ønsker et større fokus på utvikling av nærmiljøanlegg i tilknytning til skolens uterom.
- Det skal fortsatt satses på rehabilitering.
- Kravet om tilrettelegging for funksjonshemmede vil bli videreført.

Storting og regjering har muligheter til å påvirke, og til dels styre dette, mest gjennom de årlige fordelingene av spillemidler, men også gjennom forskjellige tilskuddsordninger gitt over statsbudsjettet. og gjennom de forskjellige opplæringstilbud som blir gitt, fra høgskolenivå og ned til barneskoler og barnehager. Det meste av organisert fysisk aktivitet i fritida er det de frivillige organisasjoner som både driver og bekoster. Av disse er Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite (NIF) størst og med Det Frivillige Skyttervesen (DFS) som en god nummer to. Kommersielle bedrifter/organisasjoner har imidlertid de senere årene overtatt en betydelig del av "markedet" til den organiserte fysiske aktiviteten med "helsestudiotilbud" som inneholder aktiviteter som aerobic, spinning, bowling, kroppsbygging o.s.v. Noen idrettslag, deriblant Tynset IF har tatt ansvar for å tilby slike aktiviteter selv gjennom sin organisasjon Tynset Friskliv, nå nylig omorganisert til aksjeselskap.

Både det offentlige styringsverk og frivillige organisasjoner kan lansere store visjoner og mål for både idrett og friluftsliv, men de fleste tiltak som må settes i verk for å nå målene koster penger eller andre ressurser. Se mer om det under kap 7. Analyse av utvikling, økonomi og andre virkemidler.

5.3. Tynset som Trygt Lokalsamfunn – om sosial trygghet og skadeforebygging

Tynset kommune har helt siden 1999 arbeidet med skadeforebygging basert på konseptet Trygge Lokalsamfunn (Safe Communities), et verdensomspennende tiltak i regi av Verdens Helseorganisasjon (WHO). I 2003 vedtok kommunestyret i Tynset en ulykkesforebyggende 12-års plan basert på Trygge Lokalsamfunns "seks indikatorer". Disse indikatorene beskriver organiseringen av ulykkesforebyggende tiltak. Tynset har søkt WHO om medlemskap i det internasjonale nettverkssamarbeidet for Trygge Lokalsamfunn, men er foreløpig bare aspirant. Våre nabokommuner Alvdal og Os har oppnådd status som medlem.

Skadeforebygging bør i høyeste grad være aktuelt også innen idrett og annen fysisk aktivitet. Både kommunen, de frivillige organisasjoner og andre som driver med, eller tilbyr fysisk aktivitet, må være seg

sitt ansvar bevisst her.

Trygge Lokalsamfunn ble i startfasen brukt kun som ulykkesforebyggende organisering og tiltak. I dag er dette begrepet i ferd med å bli utvidet. I forbindelse med oppfølgingen av Stortingets helsemelding "Et sunnere Norge" har Hedmark Fylkeskommune og Fylkesmannen i Hedmark valgt 5 satsingsområder: Fysisk aktivitet, riktig kosthold, mental helse, røyk- og rusforebygging, samt konseptet Trygge Lokalsamfunn. I dette tilfellet har Trygge Lokalsamfunn en noe utvidet tolkning: sosial trygghet og skadeforebygginger også forebygging mot voldsulykker og selvmord.

5.4. Tynset som FYSAK-kommune – spesielt helseaspektet

FYSAK er en forkortelse for fysisk aktivitet – nærmere bestemt et program som har til hensikt å bygge opp modeller for bruk av fysisk aktivitet i forebyggende og helsefremmende arbeid. Tiltaket startet i Nordland fylke i 1996, og modellen har de siste 10 årene blitt utprøvd i 13 fylker. Sosial- og helsedirektoratet har knyttet FYSAK opp mot helsemeldingen "Et sunnere Norge" og gir nå økonomisk FYSAK-tilskudd til to nye fylker hvert år. I år er Hedmark fylke blitt FYSAK-fylke. Kommunestyret i Tynset har vedtatt at Tynset ønsker å være FYSAK-kommune, og fylkeskommunen har allerede oppnevnt Tynset som FYSAK-kommune fra og med 1. juli, foreløpig i en 3-års periode. Det er bestemt av direktoratet at FYSAK-arbeidet skal være forankret i kommunens helsetjeneste.

Program for FYSAK i Tynset:

Definisjon: FYSAK i Tynset skal være tiltak som gir fysisk aktivitet. Tiltakene skal være enkle å delta i og enkle å organisere. **Lavterskelaktiviteter skal vektlegges.**

Målgrupper: Generelt alle innbyggerne i Tynset – i samsvar med fylkeskommunens målsetting, med vekt på å nå de som nå driver lite eller ingen fysisk aktivitet.

Hovedmål: Hele Tynset i form med FYSAK. Nå alle innbyggerne ved å bevisstgjøre viktighet av fysisk aktivitet i et helseperspektiv - gjennom holdningsendringer.

Delmål: Folk flest ut av sofakroken for å drive fysisk aktivitet minst to ganger pr uke. Mange skal komme til å drive fysisk aktivitet i 30 minutter eller mer tre ganger pr uke. Alle barn skal ha fysisk lek og aktivitet hver dag. Skape motivasjon gjennom temakvelder for foreldre.

Organisering: Tverrfaglig, lokal arbeidsgruppe: Helseopplysningsutvalget (HOU), pluss en representant fra Tynset Friskliv. Daglig koordinator i 20 % kommunal stilling. Organisasjoner/institusjoner som pådriverer eller for gjennomføring av tiltak:

- Tynset kommune v/helsestasjonen og kulturkontoret
- Tynset Friskliv
- Idrettslagene, skytterlagene og friluftsansisasjonene
- Pensjonistforeningene
- Andre frivillige organisasjoner
- Skolene og barnehagene.

Tiltak: Se under pkt 8. Handlingsplan for aktivitet

6. AKTIVITET OG ANLEGGSSITUASJON

6.1. Aktivitet og ansvarsfordeling

I stortingsmelding nr 41 (1991-92), Om idretten – folkebevegelse og forlysteles, sto det: "Departementet fastholder at det er et offentlig ansvar å planlegge, bygge og drive idrettsanlegg. Det er så organisasjonenes oppgave å aktivisere befolkningen, ----". Dette er en ideell ansvarsfordeling sett fra de frivillige organisasjonenes side. Men slik er ikke situasjonen i Tynset, og i mange andre kommuner. De aller fleste idrettsanlegg i Tynset eies og drives av frivillige organisasjoner. Tynset kommune har i dag ikke økonomi til å overta verken eierskap eller drift. Kommunale tilskudd til bygging og drift av anlegg til idrett og

annen fysisk aktivitet har de siste 15 årene vært avtakende og alt i alt meget lave. I målsettingen, pkt 2.2. Delmål er det tatt med at de kommunale tilskuddene må øke.

Frivillige organisasjoner i Tynset står i dag for nesten all organisert fysisk aktivitet i fritida. Kommunen tar ansvar for kun aktivitet i skolene og i de kommunale barnehagene. Dette er nok både de frivillige organisasjonene og folk flest fornøyd med, men det er et stort behov for mer kommunalt tilskudd til bygging og drift av anlegg, samt leie av lokaler. Se mer om dette under kapitlene 7, 8 og 9.

6.2. Anlegg skaper aktivitet

Overskrifta her er et kjent slagord som bl.a. fagbladet Idrett & Anlegg har lansert. Og det er mye i dette slagordet. Den organiserte idrettsaktiviteten er i stor grad avhengig av gode anlegg. Mye uorganisert aktivitet foregår også i bygde idrettsanlegg, alt fra svømmehaller til merke og preparerte skiløyper. Selvsagt kan fysisk aktivitet også i dag drives uten anlegg, særlig de friluftrelaterte, men også i Tynset må en konkludere med at idrettsanleggene er meget viktige for aktiviteten.

6.3. Anleggsklassifisering, definisjoner og nå-situasjonen

6.3.1. Nærmiljøanlegg

Dette er anlegg for lek, trening og mosjon, beregnet på lokalbefolkningen i et begrenset område. Et nærmiljøanlegg kan eies av idrettslag, velforening, andre frivillige organisasjoner, eller kommunen. Til skoler og barnehager kan det være knyttet nærmiljøanlegg. Med tanke på å stimulere den uorganiserte aktiviteten blant barn og unge er nærmiljøanlegg prioritert av KD. Det har vært bra aktivitet med bygging av nærmiljøanlegg innen Tynset kommune i de siste årene, men det er fremdeles et behov for flere anlegg. Ut over dette omtales ikke alle nærmiljøanleggene i detalj i denne planen.

6.3.2. Skoleanlegg

Skoleanlegg er vanligvis små anlegg som går under definisjonen nærmiljøanlegg, men er knyttet til skoler eller andre institusjoner, og eies av disse. Skoleanlegg med spillemiddeltilskudd skal kunne brukes i fritida av både enkeltpersoner og organisasjoner. Store skoleanlegg som kan brukes til konkurranser, er definert som kommuneanlegg eller fylkesanlegg/regionanlegg. Se nedenfor. Andre større skoleanlegg er de tradisjonelle gymnastikksalene.

6.3.3. Kommuneanlegg

Betegnelsen betyr ikke at slike anlegg behøver å være eid av kommunen. Dette er anlegg som til vanlig skal dekke de frivillige organisasjonenes behov innenfor de idrettsgrener som utøves i kommunen. Standarden skal være slik at det kan arrangeres konkurranser etter gjeldende regler i størrelse kretsmesterskap, områdemesterskap, landsdelsmesterskap o.l. De fleste kommuneanlegg i Tynset eies av frivillige organisasjoner. Innen kommunen kan det være flere kommuneanlegg for samme idrett. Større kommuneanlegg ble før gjerne kalt sentralidrettsanlegg. Men et sentralidrettsanlegg kunne også være i samme størrelsesorden som nåværende fylkesanlegg.

6.3.4. Fylkesanlegg og regionanlegg

Fylkesanlegg skal være av en slik standard at det er mulig å arrangere norske mesterskap. Anlegget skal dekke minst en region - hvilket nå innebærer maksimalt 5 fylkesanlegg av en anleggstype. Det er fylkeskommunen, etter innstilling fra idrettskretsen, som vedtar om et anlegg skal ha status som fylkesanlegg. Et tilsvarende stort anlegg uten fylkesstatus, eller noe mindre anlegg som dekker regionens behov, kan ha status som regionanlegg.

Følgende anlegg har fylkesstatus i Tynset kommune:

- Savalen Skiarena - langrenn og skiskyting
- Tynset Motorsportsenter – motorsport
- Tynsethallene – flerbrukshaller (for hallidretter)

Ingen anlegg har status regionanlegg.

Savalen Kunstisbane er et spesialanlegg - høyfjellsbane med kvalitet og kapasitet til internasjonale mesterskap, men anlegget har ingen formell status. Se mer under pkt 6.4.18. Skøyteidrett.

Fylkesanlegg i grensedistriktene mot Tynset og/eller Nord-Østerdal:

- Friidrett - Åkrestrømmen stadion, Rendalen
- Skihopp - Renabakkene, Åmot, og Stormoegga, Folldal
- Langrenn - Nordstumboen Langrennsenter, Stor-Elvdal

6.3.5. Nasjonalanlegg/Riksanlegg

Anleggskategori og -status som riksanlegg var gjeldende til og med 1996. Dette er anlegg med standard som gjør det mulig å arrangere internasjonale mesterskap. I Hedmark hadde pr 1.1.96 disse anleggene slik status:

- Anlegget for fallskjermhopping på Østre Æra, i Åmot kommune
- Seilflyanlegget på Starmoen, i Elverum kommune
- Stangehallen for innendørs friidrett, i Stange kommune
- Vikingskipet for hurtigløp skøyter og bandy, i Hamar kommune

KD bestemte i 1996, på grunnlag av en "riksanleggsrapport", at alle anlegg med riksstatus skulle "nullstilles" og ny status med betegnelsen nasjonalanlegg skulle vurderes på nytt for de aktuelle anlegg. Det er KD som, på grunnlag av innstilling fra de respektive særvidrettsforbund og Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite, avgjør hvilke anlegg som får nasjonalstatus.

6.3.6. Andre klassifiseringer

I handlingsplankapitlet, sist i denne planen, er anleggene klassifisert på grunnlag av retningslinjer fra KD i f.b.m. prioritering av spillemiddelsøknader. Det brukes da en gruppering slik:

- 1) Ordinære nyanlegg for idrett og friluftsliv (herunder helsesportanlegg)
- 2) Nærmiljøanlegg
- 3) Rehabilitering av anlegg (herunder tilrettelegging for funksjonshemmede)

I tillegg kan medlemsorganisasjoner av Den Norske Turistforening (DNT) eller tilsvarende organisasjoner søke om spillemidler til anlegg for friluftsliv i fjellet. Disse søknadene skal sendes DNT innen den frist DNT setter.

6.4. De enkelte aktiviteter og anleggssituasjonen

6.4.1 Generelt

Dette underkapitlet tar utgangspunkt i den enkelte idrettsaktivitet, i alfabetisk rekkefølge, og gir i kortfattet telegramstil en beskrivelse av aktivitetens omfang/utbredelse og anleggssituasjonen for aktiviteten. Anleggstypen flerbrukshaller er tatt med i tillegg til aktivitetene under bokstaven F. Særvidretter som ikke drives organisert i kommunen, eller som det ikke er anlegg for, eller planlagt anlegg for, eller som kun utøves i nærmiljøanlegg, er ikke spesielt omtalt. Aktivitetene bowling og squash er nevnt under aktiviteten friskliv fordi Tynset IF har en, foreløpig sovende, plan for bygging av bowlinghall og squashhall. Dessuten er det kommet ønske fra De unges råd om bowlinghall.

Plassering av det enkelte idrettsanlegg er å finne på Internett under www.idrettsanlegg.no. Se mer om framgangsmåten for å finne anleggene under kap 10. pkt 10.1. senere.

6.4.2. Badminton

Tynset Badmintonklubb, få aktive, ikke konkurranserettet, arena: hovedsakelig Tynsethallene.

6.4.3. Flerbrukshaller

Tynsethallene

- to flerbrukshaller (Tynsethallen og Holmenhallen), eies av Tynset IF og har fylkesstatus
- sammenbygd med Tynset Frisklavs lokaler (K-bygg) og svømmehall, klatrevegg i Holmenhallen
- største enkeltidrett i hallene er håndball, men brukes til mange idretter og aktiviteter

- N-Ø v.g.skole (fylkeskommunen), ungdomsskole og barneskole (kommunen) er store leietakere
- se ellers Badminton, Friskliv, Håndball og Klatresport.

6.4.4. Fotball

Mange lag/klubber/grupper. Svært mange aktive og mye konkurranserettet

Arenaer: 8 grasbaner og 1 grusbane med fulle mål. Middels til dårlig kvalitet på banene. TIF i gang med bygging av kunstgrasbane på Nytrømoen, kombinert med skøytebane vinter, rulleskøytebane sommer, samt balløkker (se senere om nærmiljøanlegg). Kvikne IL i gang med rehabilitering av nåværende grusbane til grasbane som treningsbane.

Plan – felles grusbane (60x40) til Kvikne IL og Kvikne skole.

6.4.5. Friidrett

I hovedsak Tynset IF, middels antall aktive (mest løp)

Arena: Nytrømoen (kombinert med fotballbane gras)

Behov for rehabilitering av friidrettsbanen

6.4.6. Friluftsliv

Muligheten til friluftsliv i Tynset kommune er alt i alt god. kfr. kap. 4. Geografi/topografi og klima. Bading og svømming som friluftsliv kan være begrenset av lav sommertemperatur, men enkelte sommere er badetemperaturen svært bra, særlig i grunne tjønner. Turgåing, til fots på barmark, på ski om vinteren, er den store friluftslivsaktiviteten både i Tynset og Nord-Østerdal. I 1987 gjennomførte Dølvik, Danielsen og Hernes på oppdrag fra FAFO/STUI/NIF en stor undersøkelse om det norske folks fritidsvaner. Konklusjonen var at ingen aktivitet kan måle seg med turgåing, med hensyn til antall som deltar eller hyppigheten i utførelsen.

Mange vil bruke naturen som den er når de er på tur, utenom veier, stier eller preparerte løyper, men de fleste bruker naturen mer når turmulighetene er en del tilrettelagt, slik at

- en del stier og veier er merket
- de fleste skiløyper er merket og preparert
- det er opparbeidet parkeringsplass ved starten av en del turløyper
- det finnes godt planerte turveier for rullestolbrukere
- det finnes gode løypekart og andre turkart.

Når begrepet "turløyper" brukes i denne planen, menes både skiløyper, turstier og turveier. I Tynset finnes stort sett et passe tett nett med turløyper ut fra boområdene. Men en del av hele turløypenettet bør merkes bedre. Her gjenstår det mest på stimerking. Merkingen bør være enhetlig for hele kommunen. Det er også et behov for videre utbygging med mer rydding og merking av både skiløyper og stier, samt noe barmarkplanering av skiløypene.

I 1998 vedtok kommunestyret "Plan for turløyper i Tynset kommune". Den deler kommunen inn i tre hovedansvarsområder: Kvikne-området, Savalen-området og Tynset-området. På grunnlag av dette har Kvikne IL rehabilitert første fase av turløypesystemet i Kvikne-området og Tynset Turlag i Tynset-området. I Savalen-området har Savalen Skiarena AS slutført rehabiliteringen i første omgang, mens Savalen Drift AS for tiden har overtatt driften. Planen forutsetter at de tre hovedansvarlige organisasjonene samarbeider med tilgrensende idrettslag eller andre lag/foreninger som er interessert i lokal tilrettelegging. **Planen inneholder viktige retningslinjer for utbygging og tilrettelegging av turløypesystemet. Se retningslinjene noe modifisert og forkortet under pkt 10.2 vedr og retningslinjer for rydding, planering og merking av turløypesystemet, samt løypekart.**

Her nevnes at retningslinjene for løypemerking tilrår dyp blå, naturvennlig merking for skiløyper, samt dyp rød, naturvennlig merking for turstier og turveier for fotturer og sykkeltureturer. Den Norske Turistforening har også noen få oppmerka stier gjennom kommunen. Disse er merka for barmark, og har røde T-er.

Direktoratet for naturforvaltning har slått fast at gode turkart er en meget naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv. Mange orienteringskart (o-kart) er også til stor nytte for friluftslivet. I tilknytning til "Plan for turløyper i Tynset kommune" er det opprinnelig utarbeidet løypekart i målestokk 1:60.000. De ordinære rektangelkartene i målestokk 1:50.000 brukes også mye. Se oppjusterte turløypekart under pkt 10.2.

Turhytter, skihytter, samt en del setervanger som har servering for turgåere er til nytte for friluftslivet. I Tynset kommune finnes mange slike.

I Nord-Østerdal- og Røros-regionen, med mye slakt lende, er det fine muligheter til terrengsykling både etter stier, veier og i veiløst terreng. Savalen Aktiv AS har nå utarbeidet et kart over tursykelnettet for Savalen-området. Se pkt 10.2. Tur-riding er en annen aktivitet som er i vekst. Se også hestesport, pkt 6.4.9. Mange tjern, sjøer og stilleflytende elver egner seg til turpadling. Hundekjøring med hundespenn er ingen stor vinteraktivitet i Tynset kommune, men drives av enkelte.

Bærplukking er en stor aktivitet om høsten, som kombineres med turgåing. Andre store friluftslivsaktiviteter er jakt og innlandsfiske, som det er meget gode muligheter til. Største interesseorganisasjonen for dette er Tynset Jeger- og Fiskeforening. Foreningen organiserer trening og konkurranser i skyting på elgbane, lerduebane og sportingbane. Videre har foreningen byggeplaner for pressbane, samt rehabilitering av elgbane, lerduebane og klubbhus. Østerdal Fuglehundklubb driver aktivt med trening av hunder til fuglejakt. Savalen Fiskeforening er en kommersiell organisasjon som bl.a. driver oppsyn og bestandspleie på innsjøen Savalen. Ut over dette behandles ikke jakt og fiske i denne planen.

Vedr. friluftsliv spesielt for funksjonshemmede, se neste kapittel.

6.4.7. Friskliv

Aktivitetstilbud fra "Tynset Friskliv", en underorganisasjon av Tynset IF. Nylig omorganisert til AS. **Et pionerarbeid for idretten**, med helseaspektet i sentrum, bedre tilpassa folk flest enn mange av de tradisjonelle idrettene. Mange aktive, ikke konkurranserettet.

Arenaer: Egne rehabiliterte lokaler (K-bygg), Tynsethallene og Tynset svømmehall

Framtidige behov: Bowlinghall og squashhall. Eventuell utbygging bør sees i sammenheng med behovet for et bedre bade-/svømmetilbud i Tynset og Nord-Østerdal. Se senere under Svømmeaktiviteter.

6.4.8. Golf

Savalen Golfklubb er nylig stiftet. Klubben har sammen med Savalen Aktiv planer om å bygge en 9-hulls golfbane med start fra Savalen Skiarena og sørover.

6.4.9. Hestesport

Nord-Østerdal Travlag, medlem av Det Norske Travelskap (DNT), har en god travbane på Brekka sør for Tynset. Ingen byggebehov meldt. Travbaner får byggetilskudd fra travsporten (DNT). For tiden driver 7 personer/gårder med travløp i N-Østerdal (inkl Røros). Ved større løp brukes leide, profesjonelle kusker. Det er stor aktivitet med islandshester i kommunen. Aktivitet med islandshester er mest å betrakte som en form for friluftsliv.

6.4.10. Hundesport

Få aktive driver hundekjøring. Tynset og omegn Hundeklubb driver med agility-trening. Ingen byggebehov for anlegg meldt, men huldeklubben har et løpende behov for utstyr til sin aktivitet..

6.4.11. Håndball

Flere lag/grupper, mange aktive, konkurranserettet

Arena: hovedsakelig Tynsethallene

6.4.12. Judo

Den unge Tynset Judoklubb driver godt, med stor aktive.

Arena: Holmenhallen.

6.4.13. Klatresport

N-Østerdal Fjellsportklubb, middels antall aktive, ikke konkurranserettet.

Arena: hovedsakelig klatrevegg i Holmenhallen

6.4.14. Luftsport

Tynset Flyklubb, få aktive, mest vanlig småflyaktivitet, noe seilflyging, nylig startet med modellflyging.

- Arena: Tynset småflyplass eies av kommunen, flyklubben leier og driver.

- Flystripa rehabilitert. Nytt klubbhus.

Tron Hanggliderklubb (medlem av Alvdal Idrettsråd), få aktive

- Arena: Ikke noe permanent anlegg for hanggliding eller paragliding, Tron-fjellet egner seg.

6.4.15. Motorsport

NMK-NØ, middels antall aktive, mest menn, en del konkurranserettet aktivitet

Arena: Tynset Motorsenter med rallycross- og motocrossbane og klubbhus – status som fylkesanlegg
Plan for rehabilitering av rallycrossbanen.
Byggeplan for gokartbane "lagt på is"

6.4.16. Orientering og skiorientering

Tynset IF og Kvikne IL, mange aktive, konkurranserettet samt turaktivitet
Skiorientering en liten gren av orientering

Arenaer: Ypperlig o-terreng i hele N-Østerdal, mange gode kart både på Kvikne og omkring Tynset.

6.4.17. Skiidrett, skiskyting og snøbrett

Samlebegrep for de forskjellige skigrenene, skiskyting og snøbrettkjøring fordi anleggsbehovet til disse aktivitetene griper mye inn i hverandre. Til sammen svært mange aktive, særlig når turgåing på ski reknes med. En del konkurranserettet, mest i form av langrenn, turrenn og skiskyting

Arenaer: Savalen Skiheiser (alpint, telemark, snøbrett m.m.), Savalbakkene (hopp), Savalen Skiarana (langrenns- og skiskytteranlegg med fylkesstatus), langrenns- og skiskytteranlegg på Kvikne (Yset) og Tynset (Haverslia), 8 lysløyper i kommunen, godt utbygd turløypenett (se pkt 6.4.6. Friluftsliv og pkt 10.2. løypekart m.v.).

Savalen Aktiv har plan for videre rehabilitering av Savalen Skiheiser, og vurderer for øvrig mulighet til å plastlegge Savalbakken i samarbeid med eieren Fåset IL.

Behov: Lysløype på Telneset. 90 m hoppbakke i Nord-Østerdal.

6.4.18. Skyting

Fem tradisjonelle skytterlag organisert under DFS, svært mange aktive, mye konkurranserettet

Arenaer: Alle lag hver sin bane med skytterhus Tynset Skl, Fåset Skl og Lonås Skl har elektroniske skiver. Tynset Skytterlag i tillegg stor innendørs miniatyrbane, også med elektroniske skiver. Fåset Pistolklubb organisert under NIF, utendørs pistolbane. Tynset Jeger og Fiskeforening er en friluftsforsamling med mange medlemmer. Foreningen organiserer mange typer skyttekonkurranser og har egne anlegg. Se mer under pkt 6.4.6. Friluftsliv og kap 9. Handlingsplan for anlegg.

Andre planer – Ytterligere rehabilitering av Tynset Skytebanebane, samt nytt skytterhus til Kvikne Skytterlag.

6.4.19. Skøyteidrett

Tynset IF har skøytegruppe, mange aktive, både konkurranseutøvere og i form av mosjon og lek.

TIF eier og driver Nytrømoen Skøytebane. Den rehabiliteres nå i kombinasjon med ny kunstgrasbane.

Savalen Kunstisbane eies av Tynset kommune. Banen har hatt stor betydning som arena for større arrangement, men mindre betydning for de aktive i kommunen. Den ble i det siste drevet av Savalen Idrett og Reiseliv AS, men selskapet gikk konkurs for en del år siden. Banen har av økonomiske grunner ikke vært i drift etter det. Men Savalen Drift AS gjenopptar driften f.o.m. sesongen 2006/07, på grunnlag av et samarbeid med Norges Skøyteforbund og Vikingskipet (organisasjonen HOA). Skøyteforbundet vil nå holde landslagssamlinger på Savalen.

6.4.20. Svømmeidrett

Middels stor aktivitet som rekreasjon, mange mosjonister, få konkurranseutøvere – i hovedsak Tynset IF sin svømmegruppe.

Arenaer: Tynset svømmehall (12,5 m, konstant 32-33 gr C), Kvikne Fjellhotell (12,5 m), Litun senter for psykisk utviklingshemmede (8m), ingen stupeanlegg. Svømming som friluftsliv er nevnt under pkt 6.4.6.

Behov – 25 m basseng, eventuelt et "badeland" Har vært oppført som **pionerprosjekt** de siste fire år. TIF har tatt initiativ og kommunen har bevilget kr 50.000,- til en forprosjektering. Arbeidet er midlertidig utsatt.

6.4.21. Sykling

Mosjons- og treningsaktivitet som drives av svært mange, flere og flere driver konkurranserettet.

Organisert aktivitet i regi av Savalen Sykkelklubb og litt mindre i Kletten Terrensykkelklubb.

Arenaer: mest langs bilveiene, men også på gang-/sykkelveier, på stier og i veiløst terreng. Sti for terrensykling merket på Savalen. Kart over sykkeløypenett i Savalen-området nettopp utarbeidet. Merking gjenstår for en stor del. Merket sykkelrute mellom Røros og Lillehammer går gjennom Tynset kommune.

6.4.22. Taekwondo

Mosjons- og treningsaktivitet i regi av Tynset Taekwondoklubb. Få medlemmer, mest ungdom.

Arena: Tynsethallene.

6.4.23. Tennis

Drives mest som mosjon i Tynset. Få aktive, mest i regi av tennisgruppe i Tynset IF har Arenaer: Tynsethallene og nærmiljøanlegg på Nytrømoen.

6.4.24. Turn

Tynset IF har hatt turngruppe, men for tiden drives ingen organisert turnaktivitet i Tynset.

6.4.25. Vannsport

Vannskiaktivitet og noe dykking på sjøen Savalen, som rekreasjon mest i regi av Savalen Vannsportklubb. Få aktive. Kanopadling en økende aktivitet som rekreasjon
Arenaer: Vannsportklubben har egen båt og utstyr, og leier brygge av Savalen Fiskeforening. Fine muligheter for kanopadling langs vassdragene i Nord-Østerdal, se 6.4.6. Friluftsliv.

6.4.26. Volleyball

Drives mest som mosjon i regi av Tron Volleyballklubb. Få aktive.
Arenaer: Klubben leier lokaler i Tynsethallene. En del uorganisert aktivitet på nærmiljøanlegget på Nytrømoen med grus-volleyballbane og sandvolleybane. De banene må opprustes.

6.5. Handikapidrett/helsesport/fysisk aktivitet for funksjonshemmede

6.5.1. Generelt

Begrepene handikapidrett, idrett for funksjonshemmede og helsesport brukes ofte om hverandre. Helsesport kan, som navnet sier, også bety sport eller trening som drives av både funksjonshemmede og ikke-funksjonshemmede for helsas skyld. Funksjonshemmede er her pr. definisjon alle med en eller annen funksjonshemming som er så pass stor at de må ha spesiell tilrettelegging ved enkelte anlegg for fysisk aktivitet, eller spesiell hjelp i forbindelse med enkelte aktiviteter. Med funksjonshemmede menes her altså en meget sammensatt brukergruppe som består av rullestolbrukere, synshemmede, hørselshemmede, revmatikere, personer med amputasjoner, psykisk utviklingshemmede osv., altså en brukergruppe med personer som har svært forskjellige behov for tilpasning av anlegg og tilrettelegging av aktivitet.

6.5.2. Organisering – framtidig integrering

Både innen det offentlige og den frivillige idretten er det ut fra integreringstanken et mål at både funksjonshemmede og ikke-funksjonshemmede skal kunne delta i de samme idretter eller kroppsøvingsaktiviteter. Slik sett kan det i dag ofte være kunstig å skille mellom handikapidrett og "ordinær" idrett, men det er langt igjen til full integrering. Det er delte meninger om det er behov for en eller flere organisasjoner som driver med idrett spesielt tilrettelagt for funksjonshemmede. Sentralt er det nå vedtatt at Norges Handikapidrettsforbund nedlegges, og Norges Idrettsforbund har pålagt alle særrettsforbund å arbeide med å tilrettelegge for funksjonshemmede innen den enkelte idrett. Dette er nok mye på grunn av erfaring med at ved den andre ytterligheten, segregering, ofte er problematisk fordi det segregerte miljøet i den enkelte aktivitet blir for tynt, altså for få funksjonshemmede på det enkelte sted innen hver aktivitet.

Tynset Friskliv tilbyr aktivitetsopplegg hvor det er relativt lett å integrere personer med forskjellig funksjonshemming. Denne delen av Friskliv sin virksomhet bør støttes med offentlige midler. Ut over dette er det viktig at det enkelte idrettslag nå vurderer behov for, og mulighet til, å integrere flest mulig av funksjonshemmede innen sitt geografiske virkeområde. Kommende fireårs periode blir viktig for å høste erfaring.

I hele Nord-Østerdal har det vært bare en idrettsorganisasjon for funksjonshemmede, Nord-Østerdal Handikapidrettslag. Laget har drevet mest med boccia for psykisk utviklingshemmede. Laget har vært mindre aktiv i det siste.

6.5.3. Anlegg for funksjonshemmede

KD har nå gjennom lang tid satt klare krav til at anlegg til idrett eller friluftsliv som det søkes om spillemidler til, skal være handikaptilpasset. I praksis vil det si at anleggene skal være rullestoltilgjengelige. Krav om tilgjengelighet til garderober og toaletter tilknyttet idrettsanlegg gjelder konsekvent, men spesielle anlegg

som f.eks. skianlegg vil selvfølgelig ikke kunne bli rullestolpasset. For å kompensere det har funksjonshemmedes organisasjoner m.fl. etter hvert utviklet aktiviteter med utstyr tilpasset de forskjellige funksjonshemminger, slik at de funksjonshemmede kan benytte de ordinære idrettsanleggene.

En del idrettsanlegg lages spesielt for funksjonshemmede, men er gjerne også tilgjengelig for andre brukere. Dette gjelder f.eks. 5 km asfaltert rullestolvei som går i rundløype fra Savalen Skiarena og er tilknyttet fiskebrygge i Kviknedølstjønnna. Rullestolveien egner seg også til både rulleski, rulleskøyter og sykkel, samt til vanlig gående. Om vinteren brukes traseen til skiløype og snøpigging. Ved Svarttjønnna, Tyllaldalskjølen, er det rullestoltilpasset badeplass. Tynset svømmehall er etter rehabilitering godt handikaptilpasset med både rullestolrampe og vanntemperatur på 33 grader C.

Innen Tynset kommune er det etter hvert blitt mange og til dels store ordinære idrettsanlegg som er handikaptilpasset, men en del eldre anlegg mangler helt eller delvis handikaptilpasning. Det er vanligvis greit å få spillemidler til slike utbedringer.

Framtidige anleggsbehov og planer:

Behov for

- rullestoltilpasset badeplass i hver bygd
- rehabilitering av badeanlegget ved Svarttjønnna på Tyllaldalskjølen

6.6. Fysisk aktivitet i barnehagene og skolene

6.6.1. Barn og unges behov for aktivitet

Det har vært en vanlig oppfatning blant kroppsøvingsfagfolk at det det har vært avsatt for liten tid til fysisk aktivitet i skolene i Norge. Men nå er viktigheten av mye fysisk aktivitet i både skoler og barnehager blitt udiskutabel. Forskning har vist at både biltransport til/fra skolen og økt tid på fysisk passivitet som TV, dataspill og andre PC-aktiviteter har en negativ virkning på barn og unges fysikk. Dette må kompenseres med mer styrt fysisk aktivitet. Grunnskolenes nye læreplan inneholder økt kroppsøving og annen fysisk aktivitet. Og både i skolene og barnehagene er det mye positive holdninger til fysisk lek, idrett og annen fysisk aktivitet. Dette gjelder også i Tynset kommune. Men er det nok? Forskere ved Norges Idrettshøgskole har nylig vist at barn og ungdom trenger minst 90 minutters fysisk aktivitet pr dag for å forebygge sykdommer som kommer i voksen alder, så som hjerte-/karsykdommer. Så mye fysisk aktivitet inneholder ikke grunnskolenes nye læreplan.

6.6.2. Anleggssituasjonen og behov

Skolene:

Anleggsbehovet for tradisjonell kroppsøving dekkes gjennom egne kroppsøvingsbygg/gymnastikksaler og leie av idrettshaller, samt utanlegg tilknyttet skolene. Mye av dette er på Fåset og Tynset sambruk med idrettslagenes anlegg. Tyllaldalen skole leier gymsal av Tyllaldalen Samfunnshus AL. På Kvikne leier skolen svømmehall av Kvikne Fjellhotell. På Tynset eier kommunen svømmehallen. Skolene på Fåset og i Tyllaldalen bruker også svømmehallen på Tynset. I f.b.m rehabilitering og påbygging av Fåset skole planlegges det en liten flerbrukshall i sambruk med Fåset IL og flere.

Det er meget viktig at skoleelevene gis mulighet til uorganisert aktiviteter i frikvarterene, Ved skolene i Tynset kommune er det godt med slike tilbud, men for Tynset barneskole er det litt for lite uteareal i forhold til elevtallet. Da er det viktig med god organisering av, og funksjonelle og inspirerende, aktivitetsanlegg. Fåset skole og Tyllaldalen skole trenger bedre klatreapparater for de yngste elevene.

Utendørstilbudet for aktivitet i frikvarterer og i kroppsøvingstimene på skolene har tradisjonelt vært anlegg som utfordrer til løp hopp, kast og spark, og alt for lite til allsidig trening av armer og overkropp, slik som klatring i trær og apparater. Dette er nå i ferd med å bedre seg i grunnskolen i Tynset. Spesielt her må nevnes nyskapningen "aktivitetsjungle" som er bygd ved Kvikne skole og ved Tynset barneskole. Dette er et skoleanlegg/nærmiljøanlegg som stimulerer til klatring, pendling og allsidig trening for armer og overkropp. Hvis disse anleggene skaper så stor aktivitet som forventet, bør de også bygges ved de andre to barneskolene i kommunen, Fåset og Tyllaldalen.

Ved Tynset ungdomsskole er det bygd utendørs "buldrevegg" – en type klatrevegg – som også gir gode utfordringer for armer og overkropp. Mange ungdommer utfordres mest av anlegg som skaper aktiviteter

med "trøkk". Rullebrettrampa ved Tynset ungdomsskole gir slik utfordring. Men blant elevene i ungdomsskolealderen er det ellers alltid viktig hva som er "in". Konklusjonen på dette må være at skoleledelsen alltid må ha nær dialog med de unge når nye aktivitetsanlegg skal bygges.

Barnehagene:

Anleggene for fysisk aktivitet/lek utendørs i barnehagene er for det meste lekeapparater (sklier, husker, klatrestativ o.l.) som ikke tilfredsstiller de idrettslige krav som KD setter for spillemiddeltildeling, men er like verdifull for å gi barna god og allsidig bevegelsestrening for det.

Det er ellers en vanlig mangel ved barnehager at utearealet er for begrenset og for ensidig flatt, og med for lite utfordrende klatremuligheter. Dette gjelder også til dels barnehagene i Tynset, men manglene kompenseres ved at det er kort vei til skog eller friområder hvor barnehagebarna oppholder seg en del under tilsyn. Mange av barnehagene bruker også i blant en del av de idrettsanleggene som er nevnt foran. Om vinteren er det også relativt kort vei til områder for ake- og skileikaktiviteter.

Behov:

Tronstua barnehage på Tynset, som har stor barnetetthet i forhold til arealet, og få trær det kan klatres i, har behov for en aktivitetsjungle som f.eks Kvikne skole og barnehage har..

6.7. Uorganiserte aktiviteter

6.7.1. Generelt

Med uorganiserte aktiviteter menes her all trening, mosjon og idrettsleik som ikke er organisert av lag/foreninger eller institusjoner. Medlemskapet i idrettslag, skytterlag og friluftslivsorganisasjoner er større enn noen sinne. Den organiserte barneidretten er også større enn noen sinne, men organisert idrett og annen fysisk aktivitet blant ungdommer og voksne har vært avtakende de siste 20 årene. Behovet for mulighet til uorganisert fysisk aktivitet har økt. Når det gjelder barneidrett er det i dag mange faglige argumenter for at den organiserte aktiviteten med fordel kan reduseres noe, mens tilretteleggingen for uorganiserte aktiviteter bør økes. Her har nærmiljøanleggene stor betydning. Se nedenfor. Ellers må de gode friluftslivsmulighetene i Tynset, året rundt, tas med som et viktig aktivum for både voksne og barn, ofte som en familieaktivitet.

Å få med større mengder ungdom og voksne tilbake til de tradisjonelle organiserte aktivitetene synes å være urealistisk. I stedet bør det tilrettelegges for mer uorganisert aktivitet også i disse aldersgruppene. Tynset Friskliv, som gir tilbud om både organiserte og uorganiserte aktiviteter er et tidsriktig tilbud til både ungdom og voksne. Det samme gjelder kulturtjenestens kurstilbud i dans for barn og unge opp til 13-14 år.

6.7.2. Barn og unges behov for nærmiljøanlegg

Plan- og Bygningsloven inneholder klare pålegg om at den enkelte kommune gjennom arealdelplanen, reguleringsplaner og bebyggelsesplaner skal påse at det blir avsatt tilstrekkelig med areal(er) for idrett og leik i alle boområder, ved skoler, barnehager o.l., og at atkomsten til naturen ikke blir avstengt. I Tynset kommune er det bra med slike arealer, og stort sett er det lett å komme ut i naturen fra boområdene. Arealer som reguleres til leik og idrett bør helst ha både flater og bakker, og i tillegg bør barna få mulighet til klatring, gjerne i trær.

Skolene har de siste årene bygd mange nærmiljøanlegg som er åpne for bruk i fritida. Velforeninger, borettslag o.l. bør se det som sin oppgave å bygge ut og vedlikeholde nærmiljøanlegg innen sitt virkeområdet. Idrettslag bør se det som sitt ansvar å vurdere behov for og ev. bygge de større nærmiljøanlegg som skal være tilbud til ei hel bygd. Alt i alt arbeides det bra med bygging av nærmiljøanlegg i Tynset kommune i dag, men en del gjenstår:

- Vinters tid trengs det flere små isflater og flere små skileikanlegg og snøbrettanlegg, som er preparert til bruk hele vinteren.
- Sommers tid trengs det flere små balløkker, flere muligheter til bruk av rullebrett adskilt fra annen trafikk, flere små terrengsykkelbaner/BMX-baner, flere sandvolleybaner, og bedre bademuligheter i nærområdene.

6.8. Reiselivsnæringens anlegg og behov

Reiselivsbedriftene i Tynset eier eller driver en del anlegg til idrett og annen fysisk aktivitet. Kvikne Fjellhotell AS eier og driver et 12,5 m svømmebasseng. Savalen Fjellhotel & Spa eier og driver Spasenter med et høytemperaturbasseng. Begge disse anleggene er åpne for fastboende i tillegg til hotellgjester. Bassenget på Kvikne Leies i tillegg av Kvikne skole og barnehage. Savalen Drift AS eier og driver en fotball grasbane. Videre har Savalen Drift AS gjort avtale med kommunen, som eier av Savalen Kunstisbane, om å drive banen fra og med høsten og vinteren 2006/07. Savalen Aktiv AS eier nå Savalen Skiheiser og turløypesystemet i Savalen-området, mens Savalen Drift AS står for drifta. Savalen .

Reiselivsnæringen har først og fremst nytte av større alpinanlegg, gode turløypenett både sommer og vinter, gode løypemaskiner, gode turkart, større badeanlegg, golfbaner og for øvrig større idrettsanlegg med muligheter for treningssamlinger og konkurransearrangementer. Av disse er det Tynsethallene, Savalen Skiheiser, Savalen Skiarena, Tynset Motorsenter og turløypenettet med løypemaskinene, som nå tilfredsstillende behovet, men videre rehabilitering er nødvendig. I tillegg må nevnes det ideelle terrenget med mange kart for o-sport i store deler av Nord-Østerdal- og Røros-regionen som år etter år gir grunnlag for store orienteringsarrangementer.

Planer:

- Savalen Aktiv AS arbeider med konkret plan for utbyggig av Savalen Skiheiser. I dag har Tynset kommune 40% av aksjene i Savalen Aktiv AS, resten er "på kommersielle hender". Det vurderes å få over 50% av aksjekapitalen over "på ideelle hender", slik at organisasjonen blir spillemiddelberettiget til videre utbygging av anlegg som den eier.
- Turløypenettet planlegges forbedret både i Kvikne-området, Savalen-området og Tynset-området. I Savalen-området er Savalen Aktiv AS og Savalen Drift AS i tillegg i ferd med å utvikle et sykkeløypenett.
- Nystiftede Savalen Golfklubb, Savalen Aktiv AS og Savalen drift AS arbeider med plan for en 9-hulls golfbane fra Savalen Skiarena og sørover, og med Savalen Fotballbane som treningsbane for golf.

Behov for andre anlegg:

Med de usikre badeforholdene om sommeren i Nord-Østerdal er det behov for et større badeanlegg/badeland. Tynset IF har tatt initiativ til en utredning. Tynset kommune har bevilget kr 15.000,- til dette og deretter har kommunestyret gjort vedtak om å bruke kr 50.000,- på et forprosjekt, men dessverre har et oppnevnt prosjektutvalg utsatt saken.

7. ANALYSE AV UTVIKLING, ØKONOMI OG ANDRE VIRKEMIDLER

7.1. Overordna bestemmelser

Statlige retningslinjer, samt kommunale og fylkeskommunale planer er viktige overordna virkemidler for bygging og rehabilitering av anlegg til idrett og friluftsliv. Både kommunal ledelse og de enkelte organisasjoner har et ansvar for å påse at arealer til idrett, lek og friluftsliv blir sikret, med forankring i plan- og bygningsloven (PBL). I henhold til PBL har kommunestyret i Tynset oppnevnt en barnetalsperson som spesielt skal påse at dette fungerer.

PBL bestemmer at alle kommuner skal ha en vedtatt arealdelplan, hvor bl.a. arealer for idrett, lek og friluftsliv skal være med. På samme måte er det viktig å få sikret slike arealer i kommunale reguleringsplaner og bebyggelsesplaner. Første fase av planleggingen av et anlegg starter altså med sikring av arealet, herunder også bindende avtale med grunneier(ne). Kfr. for øvrig pkt 1.3. om herværende plans gyldighet som kommunedelplan

Det er viktig å forholde seg til bestemmelsene fra KD og fylkeskommunen vedr. spillemidler både når det gjelder plankrav og søknadsprosedyrer. Ved å spille med krav og retningslinjer i stedet for mot dem, vil vi oppnå å få spillemidler og ev. andre tiskudd så raskt som mulig til bygging og rehabilitering av anlegg.

7.2. Generelt om økonomi

Enten en vil det eller ikke, så styrer økonomien mye av idrett og annen fysisk aktivitet i dag, mer jo høyere prestasjonsnivå det satses mot. Tidligere kapitler i herværende plan beskriver at kommunen ivaretar de lovpålagte oppgaver som kroppsøving og annen fysisk aktivitet i skoler og barnehager på en bra måte. Under pkt 6.1. Aktivitet og ansvarsfordeling går det fram at på grunn av begrenset økonomi og andre ressurser må kommunen prioritere planlegging, veiledning og tilskudd på anleggssiden, mens de frivillige organisasjonene tar seg av aktiviteten. Disse organisasjonene i Tynset er alt i alt flinke til å begrense aktivitetene etter økonomisk evne, og de er flinke til å få med næringslivet som støttespillere i sponsoravtaler. Men sponsormarkedet er samtidig begrenset ute i distriktene.

De siste årene er det blitt tildelt spillemidler til aktivisering av barn og ungdom. Disse fordeles gjennom NIF-leddene. Idrettsrådet i den enkelte kommune fordeler mellom lagene på grunnlag av aktiviteten. Tynset IR har de siste årene fått drøyt hundre tusen kroner til for deling pr år. Fordelt på drøyt tjue medlemslag blir det i gjennomsnitt ca fem tusen kroner pr lag. De største lagene har i tillegg hatt betydelige inntekter av spilleautomater, men den negative virkningen med utbredt spilleavhengighet kan snart sette en stopper for disse inntektene.

7.3. De frivillige organisasjoners dugnadsinnsats for aktiviteten

De vanligste midlene til å skape og lede aktivitet er:

- 1) Lag/foreningers egne midler i form av penger, dugnad og reklameinntekter/sponsormidler
- 2) Øremerkede spillemidler – innført f.o.m. 2001 som tilskudd til aktiviteter med barn og ungdom – fordeles gjennom organisasjonenes egne ledd – i overkant av 100.000,- pr år til idrettslagene i Tynset kommune.

Tradisjonelt har det vært, og det er, de frivillige organisasjonene, og særlig da idrettsorganisasjonene, som har tatt oppgaven med å lede og tilrettelegging for fysisk aktivitet i fritida. I dette arbeidet legges det årlig ned et formidabelt dugnadsarbeid. Dette vil også i overskuelig framtid være en nødvendig del av landets ressurs og drivkraft til fysisk aktivitet. Den kjente idrettsprofessoren Hans B. Skaset sa i et foredrag på Røros den 21.03.02 noe slikt som at det gigantiske dugnadsarbeidet som utøves i enhver anledning gjennom de frivillige organisasjonene i Norge er selve limet i ethvert lokalsamfunn.

7.4. Offentlige midler til aktivitet

I tråd med den siste "Idrettsmeldingen" om at "- det skal spesielt satses på tilbud til barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år)" har KD nå hvert år begynt å øremerke en del av spillemiddeloverskuddet som aktivitetsstøtte til frivillige organisasjoner som arbeider med barn og ungdom. Dette tilskuddet fordeles gjennom organisasjonenes egne ledd, i motsetning til spillemidler til anleggsbygging som fordeles gjennom fylkeskommuner og kommuner.

Spillemidler til barne- og ungdomsaktivitet gis til alle frivillige organisasjoner, altså ikke bare idrettsorganisasjoner. Tilskuddsbeløpet som fordeles til medlemslagene av Tynset Idrettsråd er i dag på ca 110.000 kroner. I den siste "idrettsmeldingen" har KD og Stortinget fraveket prinsippet i den forrige meldingen om at de frivillige organisasjonene selv må ta hele den økonomiske byrden med å skape og lede aktiviteten. Dette kan tolkes som et signal fra de offentlige myndigheter om at

- de frivillige idrettsorganisasjoners barne- og ungdomsarbeid fortjener ekstra støtte til aktivitet, fordi de inne de fleste kommuner tar en stor del av byrden med anleggsutbygging og –drift.
- barn og unge er mindre fysisk aktive enn før, og dette må det gjøres noe med.

Dette siste kan begrunnes i at forskning viser at norske barn og unge i dag har dårligere kondisjon og motorikk enn før. 9-åringer veier i dag i gjennomsnitt 3 kg mer enn 9-åringer i 1975. Dette problemet vil barna dra med seg opp i ungdomsårene, for hvis vi mennesker ikke får et positivt forhold til fysisk aktivitet i barneårene, så vil vi sjelden utvikle denne egenskapen i ungdomsårene. Kfr også pkt 6.6.1. om barn og unges behov for fysisk aktivitet.

NIF har etablert et tiltak for fysisk aktivitet blant barn og unge gjennom utdanning av s.k. "if-ambassadører" (sponset av if forsikring). Idrettens Studieforbund (ISF) i Hedmark Idrettskrets følger nå opp dette tiltaket med å engasjere 3-5 trenere som if-ambassadører, som skal være med på å skape idrettsaktivitet for barn i lokalmiljøet. Det er ennå for tidlig å vurdere effekten av disse tiltakene.

7.5. Anleggsutbygging, drift og lokalleie

7.5.1. Finansieringsmuligheter

De vanligste finansieringspostene ved bygging av anlegg til idrett og friluftsliv er:

- 1) Spillemidler – nå vanligvis 33,33% av total kostnad til ordinære idrettsanlegg og 50% til nærmiljøanlegg og anlegg for friluftsliv – begrenset oppad til "øvre tak" for store anlegg – tildeles gjennom fylkeskommunen. Både kommunen, frivillige organisasjoner, og en del aksjeselskaper og andelslag er tilskuddsberettiget. Vedr. AS og AL må organisasjonen ha ideelle vedtekter, og det skal ikke utbetales utbytte til kommersielle selskap eller personer, og et eventuelt overskudd skal helt ut komme det aktuelle anlegget til gode.
- 2) Utbyggerens/organisasjonens egne midler i form av egenkapital, låneopptak, dugnad, gaver, avtalte rabatter og sponsormidler
- 3) Kommunalt byggetilskudd – fra null kroner og oppover til betydelige beløp. Kommunestyrevedtak desember 05 om at kommunalt tilskudd nå behandles som separate saker i tilknyttet hver enkelt spillemiddelsøknad.

De vanligste midlene til drift av anleggene i Tynset er:

- 1) Eiernes eller leietakernes egne midler i form av penger, dugnad og reklameinntekter/sponsormidler
- 2) Kommunalt driftstilskudd – null kroner de siste årene.

Sponsormidler:

Forutsatt at avtalene følger visse retningslinjer, er dette lovlig innenfor de fleste idrettsorganisasjoner og ut fra offentlige krav, men for at en organisasjon samtidig skal være spillemiddelberettiget, må organisasjonen ha full råderett eller styring over både anlegg og aktivitet.

Tilskudd til skytterlagene fra Det Frivillige Skyttervesen (DFS):

Dette gjelder overføringstilskudd fra forsvarsbudsjettet som opp gjennom årene har hatt stor økonomisk betydning for skytterlagene. Tilskuddet har de siste 10-15 årene relativt sett avtatt betydelig. Delvis av den grunn gis det nå spillemidler til skytterlag på lik linje med andre ideelle organisasjoner. Men ved prosjekter som det gis øremerkede forsvarsmidler til, skal tilsvarende beløp trekkes fra det ordinære spillemiddelbeløpet til samme prosjekt. En del skytterlag har gode inntekter ved avtale med Heimevernet i f.b.m. utleie av skytteranlegg. Slike tilskudd skal ikke redusere eventuelle spillemiddeltilskudd, selv om tilskuddet fra Heimevernet gis i byggeperioden som forskudd på leie.

Tilskudd fra Direktoratet for naturforvaltning (DN):

Dette er tilskudd over miljøvernbudsjettet som kan gis til kommuner og frivillige organisasjoner for å tilrettelegge for friluftsliv ved sikring av friluftsområder, bedring av områder og naturvennlig utbygging av områder. Utvikling av turkart er et eksempel på naturvennlig tilrettelegging. Begrenset merking av stier og løyper er eksempel på naturvennlig utbygging. Handikaptilpasning kan være viktig for friluftsliv i nærmiljøet. For tiden er det dessverre ingenting eller svært begrensede beløp DN har å gi til slike tiltak .

7.5.2. Spillemidler

Spillemidler og dugnadsarbeid er bærebjelkene i bygging av anlegg. Ved siden av de frivillige organisasjoners egeninnsats gjennom dugnadsarbeid er spillemidlene av fundamental betydning for bygging og rehabilitering av anlegg til idrett og friluftsliv i Tynset kommune. Gaver og store rabatter fra entreprenører og materielleleverandører er også ofte av betydning for finansieringen.

7.5.3. Kommunale tilskudd

Selv et lite kommunalt tilskudd kan være viktig:

Om de kommunale tilskuddene til nybygging og rehabilitering av anlegg i de siste årene har vært små, har de allikevel vært viktige for å få de fleste finansieringsbudsjetter til å "gå i hop" i forbindelse med spillemiddelsøknader. Motiveringseffekten av offentlige tilskudd er ikke mindre viktig. Selv om egeninnsatsen fra den enkelte frivillige organisasjon til vanlig er større enn både spillemidler og kommunale midler til sammen, så er de offentlige midler helt avgjørende for organisasjonens initiativ til å sette i gang bygging.

På grunn av en stram kommuneøkonomi har det ikke vært mulig å følge opp intensjonen Stortingets intensjon i "Idrettsmeldingen" av 1991/92 om helt og fullt offentlig ansvar for bygging og drift av idrettsanlegg. Disse utgiftene er i alminnelighet den tyngste belastningen for idretten.

I den siste "idrettsmeldingen", St.meld.nr. 14 (1999-2000) står det:

"- det skal spesielt satses på tilbud til barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år)". I tråd med dette har Idrettsforbundet i brev oppfordret kommunene til å gi gratis leie av kommunale idrettsanlegg og lokaler til aktiviteter med barn og ungdom under 25 år. De fleste aktuelle anlegg og lokaler på Tynset eies av frivillige organisasjoner. Kommunen stiller gratis til disposisjon lokaler i Kulturhuset og skolene, men dette er det i hovedsak de ikke-idrettslige organisasjonene som har nytte av. På denne bakgrunn er det ikke urimelig at de frivillige idretts- og friluftslivsorganisasjonene fremmer krav om kommunal støtte til bygging og drift av anleggene sine, og/eller til lokaleie, beregnet ut fra den andelen som angår barne- og ungdomsgruppene bruk

- 1) En politisk komite i Tynset utredet i 1999 og 2000 "Tynset kommunes engasjement innen idretten". Generelt konkluderte komiteen med:
 1. "Det er behov for en økning fra kr 43.000,- pr år (i 2000) til minst kr 150.000,- pr år i kommunalt tilskudd til bygging og rehabilitering av anlegg til idrett og friluftsliv."
 2. "Hvis en skulle utjevne de ulike vilkår som i dag gjelder for frivillige organisasjoner kostnader med anleggsdrift og lokaleie for aktiviteter med barn og ungdom, er det behov for et kommunalt tilskudd på i størrelsesorden kr 760.000,- pr år til de organisasjoner som ikke kan benytte seg av gratis leie i kommunale anlegg og bygg. Av dette utgjør idrettsorganisasjoner kr 710.000,-."

Idrettsrådet kom i 2005 til at disse tallene er betydelig større i dag, kanskje mest på grunn av prisstigningen.

7.5.4. Fylkeskommunale tilskudd

Fram til begynnelsen av 1990-tallet ga Hedmark fylkeskommune betydelige byggetilskudd til anlegg med fylkesstatus. Nå gis kun driftstilskudd til fylkesanlegg, de siste årene kr 300.000,- pr år fordelt på ca 20 anlegg. Ut over dette gis det nå et lite beløp fylkeskommunal grunnstøtte pr idrettslag pr år og et litt større beløp aktivitetsstøtte øremerket barn og unge.

7.6. Aktivitet og anleggsutbygging siste 20-30 år og 12 år fram i tid

Stortinget vedtok for fire år siden å endre den såkalte "tippenøkkelen" ved at tidligere bestemmelse om at spillemiddeloverskuddet hvert år skal deles i tre like store deler mellom idrett/friluftsliv, kultur og forskning, heretter skal deles i to med like deler til idrett/friluftsliv og til kultur, mens forskning skal finansieres over det ordinære statsbudsjettet. Når dette nå er vedtatt i Stortinget, er det nærliggende å håpe at spillemidler i framtida kan bli gitt som utvida rammer og til flere tiltak innen idrett og friluftsliv enn i dag, for eksempel slik prioritert etter sannsynlighet:

1. et høyere maksimumsbeløp til kostnadskrevende anlegg
2. til kjøp av løypemaskiner
3. et rammebeløp pr år til drift av større anlegg.

Punktet om løypemaskin burde være en logisk konsekvens fordi løypemaskin(er) er et av de dyreste elementene i de fleste skianlegg både investeringsmessig og driftsmessig i dag.

Enkelte aktiviteter har vokst her til lands mens andre har avtatt de siste 20 år. For eksempel har fotballen vokst mens friidretten som konkurranseidrett har avtatt betraktelig. Av idretter som utøves mest i vintersesongen har håndball vokst, mens f. eks turn og hoppSPORT har avtatt i antall utøvere. Alt i alt har barneidretten vokst, mens ungdomsidrett og særlig voksenidrett har avtatt. Alt dette har påvirket kravet til nybygging eller rehabilitering av anlegg. I tillegg er kravet til størrelse og kvalitet på anleggene generelt sett økt betraktelig. Mye tyder på at dette kravet også vil fortsette i denne planens 12-års periode.

Anleggsbehovet, ispedd et enda høyere krav, har ført til en intensiv anleggsbygging i Tynset kommune de siste 20 årene, med bygging av mange både store og små idrettsanlegg. De siste 10 årene er det i tillegg foretatt betydelige rehabiliteringer. Her har også anlegg og tilrettelegging for friluftsliv kommet sterkt inn i bildet med rehabilitering av turløypesystemet i det meste av kommunen. Dette skyldes at friluftsliv som turaktiviteter har endret seg, bl.a. ved behov for bedre tilrettelegging, men også bedre betingelser fra KD når det gjelder spillemidler..

Kulturdepartementet har i siste idrettsmelding (St.meld.nr. 14 (1999-2000)) signalisert at rehabilitering og herunder handikaptilpasning av anlegg, bygging av nærmiljøanlegg, samt tilrettelegging for friluftsliv, skal

prioriteres i årene framover.

Tynsethallene og ombygging av K-bygg til frisklivsanlegg har vært store løft. Nå er kombinasjonen kunsgrasbane/skøytebane på Nytrømoen omkranset av nærmiljøanlegg i gang som neste løft. Samtidig må muligheten til, bygging av et 25-m svømmebasseng og/eller et nøkternt, men allsidig "badeland" tas med i vurderingen. Alle disse satsingene vil være i tråd med siste "idrettsmelding" hvor det står at "Visjonen for idrettspolitikken er *idrett og fysisk aktivitet for alle*". Ansvarsfordeling og finansieringsplan for svømmehall/badeanlegg er ikke på noen måte avklart, men prosjektet er neppe realiserbare uten kommunal innsats både planmessig og økonomisk.

7.7. Driftsøkonomien for de større anleggene

Tynsethallene med frisklivsanleggene

Både hallene og aktiviteten friskliv drives profesjonelt med god økonomisk styring. Aktiviteten Friskliv omtaler ikke nærmere her. Når Tynsethallenes driftsøkonomi i dag er god, skyldes det mest:

- god ledelse og høy brukerfrekvens
- god utleieavtale med kommunen (grunnskolen)
- god utleieavtale med fylkeskommunen (den videregående skolen).

Driften av Tynsethallene er et eksempel på at et stort idrettsanlegg kan drives godt av en frivillig organisasjon. Men i grisgrente strøk som Nord-Østerdal er slik drift helt avhengig av store utleieinntekter til større institusjoner, som f.eks. skoler. Merk, for å drive i økonomisk balanse uten andre kommunale tilskudd enn leiekostnadene til skolene, kan ikke Tynsethallene tilby gratis utleie til barne- og ungdomsgrupper, slik som i for eksempel Kulturhuset og skolenes lokaler. Tynsethallene får, med status som fylkesanlegg, for tiden et lite fylkeskommunalt driftstilskudd pr. år ut over den årlige leien som er nevnt ovenfor. Det er i årene framover behov for økning av det tilskuddet.

Svømmehallen

Økonomien i den kommunale driften av Svømmehallen er stram, på grunn av kommunens økonomi generelt. De siste årene har det vært redusert drift ved stenging i nesten hele sommerhalvåret. Det er lite heldig, særlig med tanke på den allmenne svømmeopplæringen, og med tanke på grupper som av helsemessig årsak trenger jevnlig terapi i høytemperert basseng.

Savalen Kunstisbane

Anlegget eid og vedlikeholdt av Tynset kommune, og med Savalen Idrett og Reiseliv AS som driftsansvarlig i skøytesesongen de siste årene fram til 2001.. Ute av drift f.o.m. sesongen 2001/2002 fordi det ikke lenger har forsvarlig økonomisk. Kommunen har vært i forhandlinger med KD om varig nedleggelse av anlegget. Fra og med sesongen 2006/07 skal Savalen Drift AS forsøke å drive banen. Det er godt gjort om bedriften klarer dette på sikt.

Savalen Skiarena

Eid og drevet av Savalen Skiarena AS. Drifta gikk en tid med underskudd, bl.a. av høge kapitalkostnader på gjeld. Etter en betydelig gjeldssanering er drifta nå kommet i balanse. Som fylkesanlegg for langrenn og skiskyting har Savalen Skiarena de siste årene fått fylkeskommunalt driftstilskudd, som har betydd en del for drifta.

Savalen Skiheiser

Anlegget har i det siste vært eid og drevet av Savalen Aktiv AS. Det har vært vanskelig å få drifta i balanse, men siste sesong ble det et lite overskudd. Det er nå planer på gang om betydelig rehabilitering og utbygging, ut over det som ble gjort på slutten av 1990-tallet.

Tynset Motorsenter.

NMK Nord-Østerdal, som eier og driver Tynset Motorsenter, hadde for en del år siden store driftsøkonomiske problemer. Men organisasjonen har de siste årene fått en sunnere økonomi. Etter som Tynset Motorsenter har status som fylkesanlegg, har NMK de siste årene fått fylkeskommunalt driftstilskudd. Klubben har planer om rehabilitering av rallycrossbanen. Dette er fra i fjor spillemiddelberettiget. NMK-NØ har også lagt fram planer om bygging av gokartbane. Dette er et relativt kostbart anlegg å bygge. Planen er foreløpig lagt på is. Her er det viktig at drifta er godt gjennomtenkt og kalkulert økonomisk før bygging igangsettes.

Turløypesystemet

Turløypesystemet i kommunen drives med følgende ansvarsfordeling:

- Kvikne-området drives av Kvikne IL
- Savalen-området drives nå av Savalen Aktiv AS
- Tynset-området av Tynset Turlag
- Mindre tilgrensende områder av lokale idrettslag, utmarkslag m.m.

Hele turløypesystemet har vært under rehabilitering, men mer er under planlegging, særlig er det behov for mer merking av stier til løypenettet på barmark. Økonomisk er dette nå blitt overkommelig ved hjelp av spillemidler og stort dugnadsarbeid. Det er vinterdrifta med løypepreparering som er den tunge belastningen på ovennevnte organisasjoner. Dagens samfunn krever maskinpreparerte skiløyper, men det gis ikke spillemidler verken til maskinkjøp eller maskindrift, og det kommunale tilskuddet til dette har hittil dekt fra 0 til 5% av utgiftene pr sesong. Det er behov for betydelig mer. Sett fra et helseperspektiv bør dette i framtida være et prioritert tilskuddsområde for kommunen, etter som turløypesystemet er en tilrettelegging for en meget stor del av befolkningen.

Tynset, 23.11. 2018

PLAN FOR FYSISK AKTIVITET I TYNSET KOMMUNE - RULLERING AV MÅLSETTINGER OG HANDLINGSPLAN

Dette er 2018-rullering av målsettinger og handlingsplan til opprinnelig "Plan for idrett og annen fysisk aktivitet i Tynset kommune – 2006-2018", vedtatt av kommunestyret 14.12.06. Fra og med 2007-rulleringen skal planen ha den forkortede tittelen "Plan for fysisk aktivitet i Tynset kommune"

8. MÅLSETTINGER (pkt 2. i hovedplanen)

8.1. Overordnet målsetting 2006-2018

Merk, De forskjellige hovedmål og delmål nedenfor er ikke oppført i prioritert rekkefølge.

- 1) Alle innbyggerne i Tynset skal ha mulighet til å drive fysisk aktivitet i trygge omgivelser. I arbeidet for dette skal "Plan for idrett og annen fysisk aktivitet i Tynset" være et overordnet styringsredskap både for kommunen og de frivillige organisasjonene som arbeider med fysisk aktivitet
- 2) Et viktig prinsipp skal være å kunne tilby alle lag av befolkningen gode muligheter til rekreasjon i form av naturopplevelse, mosjon, trening og konkurransedeltaking, alt etter interesse. Det sosiale aspekt skal vektlegges i forhold til den enkeltes behov og ønsker. Det helsemessige aspekt skal komme foran prestisje og resultatkrav, men det skal også legges til rette for utøvere som har ambisjoner om gode prestasjoner.
- 3) Kommunen skal i samarbeid med frivillige organisasjoner stimulere til fysisk aktivitet. Et avgjørende grunnlag for dette samarbeidet er at det etableres et kommunalt fond som gir langtids forutsigbarhet i kommunal støtte til de frivillige organisasjonene.

8.2. Delmål

- 1) Alle anlegg for idrett og annen fysisk aktivitet skal ha universell utforming med tanke på tilgjengelighet for funksjonshemmede.
- 2) Innen arbeidet med fysisk aktivitet skal barn og ungdom, samt grupper som vanskelig kan fremme sine egne behov, prioriteres. Idrettstilbudet til barn skal være allsidig, med mulighet til lekbetont aktivitet, mens ungdom skal gis tilbud om både allsidighet og spesialisering.
- 3) Kommunen skal, i samråd med frivillige organisasjoner, sørge for å sikre tilstrekkelig med arealer til idrett, friluftsliv og annen fysisk aktivitet
 - med forankring i plan- og bygningsloven
 - gjennom behandling av kommunens arealdelplan og reguleringsplaner.
- 4) Pionerprosjekter som særlig vektlegger helseaspekt og rekreasjon, samt et bedre tilbud til funksjonshemmede skal prioriteres med kommunalt tilskudd.
- 5) Årlig kommunalt tilskudd til lokalleie og anleggsdrift for organisasjoner som arbeider med barn og unge skal opptrappes. Investeringsstilskudd til anlegg for fysisk aktivitet skal økes. Men spørsmålet om slike tilskudd kan ikke sees uavhengig av kommunal økonomi og andre kommunale oppgaver.

- 6) Bygging og rehabilitering av nærmiljøanlegg skal prioriteres, i kommunal regi i tilknytning til skolene og barnehagene, for øvrig i regi av lag og foreninger.
- 7) Ulykker, vold og mobbing skal forebygges innen alle aktivitetsopplegg.
- 8) Tynset kommune skal være en FYSAK-kommune, som en prøveordning, i hele fireårs-perioden før herværende plan revideres. Helsefremmende lavterskel-tiltak skal prioriteres.
- 9) Folk flest skal være i gang eller komme i gang med fysisk aktivitet minst to ganger pr uke. Dette bør i kommende fireårs periode økes til minst en halv time pr dag. Alle barn skal ha mulighet til minst en time fysisk lek og annen fysisk aktivitet hver dag. Skoler og barnehager er viktige aktører i dette.

9. HANDLINGSPLAN FOR AKTIVITET (pkt 8. i hovedplanen)

Denne delen av planen skal behandles av kommunestyret i forbindelse med revidering av planen minst hvert fjerde år.

IDRETTSFOND

Det tidligere KULTUR/IDRETTSFOND er nå delt. Idretten har fått et eget IDRETTSFOND. Det er to søknadsfrister årlig. Etter søknad deler fondet ut inntil 3 % av kommunale konsesjonskraftinntekter. Hovedformålet med idrettsfondet er at det skal bidra til opprettholdelse og videreutvikling av et mangfold av aktiviteter innen idrett og friluftsliv i alle deler av Tynset kommune. Det kan gis støtte til større og mindre arrangementer, prosjekter og utviklingstiltak. Det kan også gis støtte til ordinær drift av aktiviteter innen idrett og friluftsliv der målgruppen er barn og unge.

Partnerskap for FOLKEHELSE

Tynset kommune har inngått avtale med Fylkeskommunen og Fylkesmannen om:
PARTNERSKAP FOR FOLKEHELSE. Av ti valgbare satsningsområder har Tynset valgt to:

- Trygge lokalsamfunn
- Fysisk aktivitet.

Folkehelsepartnerskapet vil ha i oppgave å jobbe for:

Økt kunnskap om forhold som påvirker folkehelsen i Hedmark.

Bedre oversikt over folkehelseutfordringer for befolkningen i Hedmark.

Kartlegge og gjøre kjent ulike aktiviteter, tiltak og metoder som kan fremme helse og forebygge sykdom.

Øke aktiviteten, stimulere til nye tiltak, inspirere, være pådriver.

Denne Partnerskapsavtalen ble avsluttet etter at Samhandlingsreformen trådte i kraft.

FYSAK

Tiltak i gang eller planlagt startet i 2018:

FYSAK-kasser i områder rundt skolene - som kjentmannsposter for skoleelevene

FYSAK-kasser i regi av Tynset Turlag (12 FYSAK TOPPER)

FYSAK leier Tynsethallen til ÅPEN HALL. Lavfysisk integreringstilbud for ungdom.

FYSAK samarbeider med N.Ø. Paintball.

FYSAK samarbeider med Tjukkasgjengen avd. Tynset.

FYSAK drifter Mekkeriet fritidsklubb.

FYSAK samarbeider med Tynset Frivilligsentral om AKTIVINATUREN, et lavterskeltiltak for seniorer.

FYSAK samarbeider med Tynset Teknolab, en fritidsklubb basert på tekno/data.

FYSAK samarbeider med AMATØRTRIMMEN, gruppe frivillige som bedriver egentrening i hall.

9.1. Fysisk aktivitet generelt i de frivillige organisasjonene

Det store og samfunnsnyttige arbeidet de frivillige organisasjonene gjør med organisering av fysisk aktivitet utenom de FYSAK-lignende tiltakene har ikke Tynset kommune budsjett til å støtte.

9.2.

9.3. Større idrettsarrangementer

NM i jaktfelt 2020

Håndball – Santa Kristina cup, årlig.

-Langrenn- Det bør bli arrangert et norgesmesterskap i langrenn senior i løpet av den 12-års perioden denne planen gjelder for.

-Skøyter – Med det gode skøytemiljøet som nå er opparbeidet i Tynset IF på Nytrømoen bør det bli arrangert et større mesterskap i løpet av nærmeste 12-års periode.

-Skyting – Det skal arrangeres Norges Cup innen Nord-Østerdal Skyttersamlag ca hvert 5. år.

-Fotballgruppa i TIF arrangerer en innendørscup, Aktiv cup i Nytrømhallen for 14-16 år. Andre helga i mars hvert år.

-Sykkelløpet Trans-Østerdalen, årlig.

9.4. Fysisk aktivitet generelt i skoler og barnehager

Gjennom kroppsøving/gym og annen tilrettelegging er det i dag god fysisk aktivitet i skoler og barnehager. Skoler og barnehager bør arbeide videre med å oppnå at målsettingen om minst en times fysisk aktivitet pr dag utøves i skolen eller barnehagen.

9.5. Andre kommunale tiltak i regi av kulturtjenesten

Kulturskolen organiserer populære dansekurs for barn og unge. Det er et klart behov for at dansekursene bør fortsette. Begrensede kommunale midler tilsier for øvrig at kulturtjenesten først og fremst bør være et rådgivende organ når det gjelder fysisk aktivitet. Økonomisk tilskudd bør prioriteres bygg og anlegg. Se pkt 3 nedenfor.

10. HANDLINGSPLAN FOR ANLEGG TIL FYSISK AKTIVITET (pkt 9. i hovedplanen)

10.1. Planen i et 12-års perspektiv

10.1.1. Generelt

Denne delen av handlingsplanen skal behandles av kommunestyret i Tynset i forbindelse med revidering av planen minst hvert 4. år, men erfaringer har vist at det hvert år oppstår behov for visse justeringer. Mange helt nye byggeplaner kommer til innen hver 4-års periode. Det kan være ønskelig med mer langsiktig tenkning, men mye forandrer seg raskt nå til dags.

10.1.2. Kommunalt tilskudd til bygging, drift og/eller leie av anlegg

Søknader om spillemidler og kommunale tilskudd skal være levert kommunen innen 1. oktober året før en eventuell tildeling. Denne "tidlige" fristen settes for at kommunepolitikere får en bedre mulighet til å avklare kommunale tilskudd til anlegg for fysisk aktivitet før kommunens neste årsbudsjett og økonomiplan vedtas i desember. Med forankring i målsettingene, samt behovsutredningen om økonomi under kap 7. i hovedplanen, bør kommunale tilskudd i inneværende 4-årsperiode være slik:

- Anlegg det søkes om 33 % spillemidler til, bør gis en opptrapping av kommunalt tilskudd inntil 20 % av byggekostnaden.
- De anlegg som det kan søkes om 50 % spillemidler til, har som regel ikke det samme behov for kommunalt tilskudd, men kostnadskrevede anlegg med små muligheter til dugnadsinnsats kan søke om kommunalt tilskudd.
- Investeringsstilskudd til løypemaskiner bør prioriteres på linje med investeringsstilskudd til anlegg.
- Tilskudd til drift og lokalleie: Budsjettposten til dette har vært strøket de siste årene, men bør vurderes innført på nytt.

Kommentar:

Fylkeskommunen godkjenner til vanlig et etterslep på de kommunale tilskudd når det er nødvendig for å komplettere finansieringsbudsjettet i den enkelte spillemiddelsøknad. Det gir kommunestyret mulighet til å vedta et "gjennomsnittlig" tilskuddsbeløp som varierer minst mulig fra år til år, eller gir en mulighet til opptrapping av beløp i framtidige år hvis kommuneøkonomien bedrer seg.

Siden 2009 er det ikke utbetalt kommunalt anleggstilskudd. Kommunestyret har til erstatning gitt penger til enkeltanlegg som fotballhall og rulleskianlegg.

10.1.3. Pionerprosjekter

Svømmehall:

Prosjektering av et badeanlegg – med et 25 m basseng som hovedelement – er i gang.

Behovsundersøkelser både på 1980-tallet -90-tallet og nå 2000-tallet har alle vist at det er et stort behov for bedre badeanlegg i Tynset. Et anlegg innen denne størrelsesorden krever betydelig offentlig støtte, men mye kan gjøres i fellesskap. Et slikt anlegg må også i høy grad sees på som næringsutvikling.

Tynset fikk i 2013 kr. 5 mill. i ekstra spillemidler for å utvikle et pilot-konkurranselanlegg med lave bygge- og driftskostnader. Dette betinget at byggestart fant sted seinest i 2017. **Det ble ikke avsatt penger til dette og svømmehall blir satt på vent.**

10.1.4. Definisjoner og forkortelser

Ordinære anlegg:

Dette er nå igjen en samlet gruppe som en tid har vært inndelt i forskjellige undergrupper, så som nyanlegg, rehabilitering av anlegg og handikaptilpasning av anlegg. En annen inndeling er etter anleggets kvalitet og status: nasjonalanlegg, fylkesanlegg, regionalanlegg og kommuneanlegg. Denne inndelingen står fylkeskommunene fritt til å bruke fremdeles. Spillemidler tildeles etter type anlegg, maks kr. 21 000 000 pr søknad.

Nærmiljøanlegg:

Anlegg til idrettslek og mosjon, fortrinnsvis til bruk for innbyggere i nærmiljøet, 50 % av kostnaden inntil kr. 300 000.- dekkes av spillemidler. Mange mindre skoleidrettsanlegg sorterer også under gruppa nærmiljøanlegg så langt de er åpne for idrettslek og mosjon utenom skoletida. KD definerer nærmiljøanlegg som "anlegg eller områder tilrettelagt for egenorganisert fysisk aktivitet». Anlegget skal ikke være et konkurranseanlegg.

Tilskudd til kulturarenaer:

Målet er å utvikle ulike lokale kulturarenaer som gir rom for variert kulturell virksomhet i lokalmiljøet og i regionen. Kan søkes om 1/3 av godkjente kostnader.

Planer og behov for ordinære anlegg

Anlegg som på det nærmeste er ferdig, og har fått hele spillemiddeltilsagnet senest i 2017, er ikke med i tabellen nedenfor.

Disse forkortelsene er brukt:

INN = Arstall lagt inn i planen.	KS = Kvikne skytterlag
NØVGS= videregående skole	ST = Savalen turlag
TJFF= Tynset jeger og fiskeforening	TT = Tynset turlag
TIL = Tyllidal IL	SS = Savalen sykkelklubb
TK = Tynset kommune	KV = Kvennstøa vel
KIL = Kvikne IL	TS = Tynset skytterlag
TIF = Tynset idrettsforening	

TYPE/NAVN	EIER	KOSTNAD	OMSØKT	ANLEGG	INN	MERKNAD
FLERBRUKSHALLER OG STØRRE IDRETTSHUS						
Garderober Nytrømoen	TIF	4875000	1000000	ordinær	2016	felles for alle aktiviteter
FOTBALL						
Ballbinge Tyllidal skole	TIL	600 000	300000	nærmiljø	2016	
Rehab kunstgress fotballbane	TIF		1000000	ordinær	2018	Nytrømoen
Rehab kunstgress minibane nord	TIF		300000	nærmiljø	2018	Nytrømoen
Rehab kunstgress minibane nord	TIF		300000	nærmiljø	2018	Nytrømoen
FRILUFTSLIV OG LEKEPLASSER						
Kultursti Neby	TT			nærmiljø	2012	
Neby turveier	TT			ordinær	2012	
HC anlegg Ryan	TK			nærmiljø	2013	Rehab
Aktivitetsanlegg NØVGS	NØVGS			nærmiljø	2016	Spesielt tilrettelagt UU
Heimrabben HC turvei				nærmiljø	2016	UU tilrettelagt.
Aktivitetsanlegg Opplæringscenter	TK			nærmiljø	2017	
Frisbeegolf Tynset Ungdomsskole	TK			nærmiljø	2017	
Frisbeegolf NØVGS	NØVGS			nærmiljø	2017	
Neby bru og friluftsområde	TK			ordinær	2018	
Lekepark Kvennstøa	KV			nærmiljø	2018	
Pump-track sykkelbane	SS			nærmiljø	2018	
SKI OG SKISKYTING						
Rulleski tilførsel	TIF	4243000	1414000	ordinær	2016	
Garasje Løypemaskin	TIF	987000	329000	ordinær	2016	
Savalen skiløypetraseer	ST	630000	300000	nærmiljø	2017	
Støen-Tørresvangen skiløypetrase	KIL	1101000	551000	ordinær	2017	
SKYTTER-JAKTANLEGG						
Skytterhus Kvikne skytebane	KS	443000	147000	ordinær	2016	Nytt skytterhus
Rehab miniatyrskiver	TS	342000	171000	ordinær	2018	kjeller skytebane
SVØMMEANLEGG						
25 m konkurranse basseng	TK	87000000	30000000	ordinær	2013	Lagt på is
Rehab eldre svømmehall	TK			ordinær	2013	Lagt på is.
Rehab bade plass Svarttjønnna	TK			nærmiljø	2007	
Bade plass i hver grend				nærmiljø	2007	
SKØYTEANLEGG						
Lita isflate i hver grend				nærmiljø	2007	
KULTURHUS						
Holmen amfi og festplass	TK			kulturanlegg	2017	utsatt
Stoler storsalen kulturhuset	TK		540 000	kulturanlegg	2018	
Rehab bibliotek	TK		885 000	kulturanlegg	2018	
Kvikne samfunnshus rehab	KS			kulturanlegg	2018	

Handikaptilpasning av anlegg

Når det gjelder spillemiddelsøknader, er det et krav at alle anlegg skal universell utforming og slik være rullestoltilgjengelig i dag, så framtidig er en anleggstype hvor dette er mulig. Dermed vil alle anlegg være/bli rullestoltilpasset, unntatt løyper og en del friluftslivs anlegg. Kvikne IL har satt på planen å

tilrettelegge deler av løyper for funksjonshemmede.

Planen i et 4-års perspektiv

Generelt

Denne delen av planen skal behandles – rulleres - av kommunestyret hvert år, til vanlig på slutten av året med tanke på å fremme spillemiddelsøknader for fylkeskommunen innen 15. januar det påfølgende år. For å kunne fremme så realistiske spillemiddelsøknader som mulig, er det praktisk å kunne justere en del kostnadsberegninger og søknadsbeløp helt fram til fristen for oversendelse til fylkeskommunen. Det tas derfor forbehold i denne planen, om at en del av søknadsbeløpene som er oppgitt i de prioriterte listene nedenfor kan bli justert noe etter kommunestyrebehandlingen det enkelte år.

Spillemiddelsøknad(er) som ikke er tilfredsstillende komplett innen 15. januar det enkelte år, vil ikke bli fremmet for fylkeskommunen det året. Fylkeskommunen vil ikke akseptere søknader som postes etter 15. januar, men i tilfelle legges dem til behandling året etter.

10.1.5.

10.1.6.

10.1.7. **Hovedregler for prioritering av spillemiddelsøknader**

Gruppering av spillemiddelsøknader:

Kulturdepartementet krever at spillemiddelsøknader skal grupperes slik for søknader 2019:

Ordinære anlegg

For å få spillemidler må slike anlegg ha en kostnadsramme på minimum kr 150.000,- (for o-kart 75.000,-). Maks tilskudd er 21 mill. (spesielle anlegg) Tilskudd 1/3 av kostnader.

Nærmiljøanlegg

For å få spillemidler må et slikt anlegg ha en kostnadsramme på minimum kr 50.000,-. Tilskudd er begrenset oppad til kr. 300.000,-. Tilskudd 50 % av kostnader.

Tilskudd til kulturarenaer

Et slikt anlegg kan oppnå 1/3 av kostnadene som tilskudd. Maks tilskudd 1,5 mill. minimum kr. 50 000.-

Prioritering i den enkelte gruppe skjer slik:

1. Søknader for anlegg som har fått tilsagn om ytterligere midler ved foregående behandling.
2. Søknader om tilleggstilskudd på grunnlag av godkjent kostnadsøkning (overskridelse) på over kr 200.000,-. (Kostnadsoverskridelser på under kr 200.000,- behandles fortløpende i fylkeskommunen.)
3. Øvrige søknader.

Prioritering av spillemiddelsøknader for 2019

Her er anlegg og eier/søker, samt søknadsbeløp, ført opp.

Det er et krav fra Kulturdepartement at idrettsrådet i den enkelte kommune skal uttale seg om en kommunal plan for fysisk aktivitet, og da i det minste prioriteringen av spillemiddelsøknadene.

Tynset Idrettsråd har vurdert prioriteringen og tiltrer fremlagt innstilling:

PRIORITERING SPILLEMIDDELSØKNADER TYNSET 2019									
ORDINÆRE ANLEGG	LAG	SØKNADSSUM	1.GANG SØKT.					SAKSNR	
HVERSLIA RULLESKITRASE TILFØRSEL	TYNSET IDRETTSFORENING	1 414 000	2016					FORNYE	
NYTRØMOEN GARDEROBER	TYNSET IDRETTSFORENING	1 000 000	2017					FORNYE	
YSET-STUGUSJØEN SKILØYPETRASE	KVIKNE IDRETTSLAG	551 000	2018					FORNYE	
NEBY BRU OG TURVEIER	NEBYBRUA TUR OG FRILUFTSOMRÅDE ?		2019					NY	
REHAB MINIATYRSKIVER	TYNSET SKYTTERLAG	114 000	2019					NY 18/1533	
REHAB KUNSTGRESS FOTBALLBANE	TYNSET IDRETTSFORENING	1 000 000	2019					NY 18/1773	
NÆRMILJØANLEGG									
SAVALEN SKILØYPETRASEER	SAVALEN TURLAG	300 000	2019					NY 17/1369	
TYNSET OPPLÆRINGSENTER AKTIVITETSANLEGG	TYNSET KOMMUNE	?	2019					NY	
REHAB KUNSTGRESS MINIBANE NORD	TYNSET IDRETTSFORENING	300 000	2019					NY 18/1773	
REHAB KUNSTGRESS MINIBANE SØR	TYNSET IDRETTSFORENING	300 000	2019					NY 18/1773	
TYNSET UNGDOMSSKOLE FRISBEEGOLF	TYNSET KOMMUNE	?	2020?					NY	
SYKKELBANE	SAVALEN SYKKELKLUBB	?	2020?					NY	
LEKEPARK	KVENNSTØA VEL	?	2020?					NY	
KULTURARENAER									
REHAB STORSAL TYNSET KULTURHUS	TYNSET KOMMUNE	540 000	2018					FORNYE	
REHAB TYNSET BIBLIOTEK	TYNSET KOMMUNE	885 000	2019					NY	
REHAB SAMFUNNSHUS	KVIKNE SAMFUNNSHUS	?	2020?					NY	
Søknadene her er oppført i den rekkefølge søknadene har blitt meldt inn til kommunen.									
Lag som ennå ikke vet om de vil søke står påført spørsmåltegn ved årstall.									
De som ikke har regnet ferdig kostnadsoverslag står med spørsmåltegn under SØKNADSSUM.									

Både gruppering og prioritering av spillemiddelsøknadene kan overprøves av fylkeskommunen, og av Kultur- og kirke departementet. Søknader med vesentlige mangler ved frist for innsendelse til fylkeskommunen, vil ikke bli fremmet.

Prioritering av kommunale tilskudd fra kulturbudsjettet

Prioriteringen av kommunale tilskudd til anleggsbygging og rehabilitering gjøres så langt som råd i samsvar med de årstall for tilskudd som er ført opp i tabellene foran. Innenfor ett og samme årsbudsjett prioriteres slike kommunale tildelinger som regel i samsvar med spillemiddelprioriteringene. Alle kommunale tilskudd til anlegg ut over kulturbudsjettet skal behandles separat i kommunestyret.

Prioriteringsliste for kommunale tilskudd beregnet som 5 % av total kostnad:

For året 2019 er det ikke foreslått å utbetale kommunalt anleggstilskudd.